

บทวิเคราะห์

ในบทนี้จะกล่าวถึงประเด็นต่างๆ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนของกรณีศึกษาโดยได้แบ่งออกเป็นข้อย่อยๆ ดังนี้

กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการเรียนการสอน

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระบบการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

7.1 กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พ.ศ. 2524 ได้กำหนดแนวทางประเมินผลการเรียนไว้ 2 ลักษณะ คือ การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน โดยให้ถือเป็นภาระหน้าที่ของครูสอนหรือโรงเรียนที่ต้องกระทำ ยกเว้นการประเมินผลปลายปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

7.1.1 การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

7.1.1.1 การประเมินผลก่อนการเรียนการสอน โดยปกติชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ประเมินการผ่านจุดประสงค์ในสมุดประจำชั้นของชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ป.02-2/5) ในปีการศึกษาที่ผ่านมา เฉพาะที่เห็นว่าสัมพันธ์กับจุดประสงค์ และเนื้อหาที่จะสอนต่อไป ซึ่งอาจจะกระทำก่อนเปิดเรียนหรือสัปดาห์แรกของการเปิดภาคเรียนที่ 1 นอกจากนั้นก่อนจะสอนเนื้อหาใหม่ครูต้องประเมินเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานในเรื่องที่จะเรียนต่อไปหรือไม่ ถ้าพบข้อบกพร่องจะได้หาทางแก้ไขได้ทันที่ทั้งนี้จากการศึกษาในทั้งสองโรงเรียนพบว่า การปฏิบัติด้านการประเมินผลก่อนการเรียนการสอนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือครูจะเริ่มสอนเนื้อหาใหม่

โดยมิได้กลับไปตรวจสอบการผ่านจุดประสงค์ในชั้นที่ผ่านมา โดยเฉพาะโรงเรียนบ้านโนนหินนนครสอนให้เหตุผลว่าตนเองเคยสอนนักเรียนเหล่านั้นมาแล้ว ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ส่วนครูสอนโรงเรียนบ้านหนองตะเภาครั้น แม้ทำหน้าที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นปีแรกก็มิได้กลับไปตรวจสอบการผ่านจุดประสงค์เช่นกัน

สำหรับการประเมินผลก่อนที่จะเริ่มเรียนเนื้อหาใหม่ ครูจะพิจารณาจากการตรวจแบบฝึกหัด สังเกต หรือสัมภาษณ์ระหว่างการเรียนการสอน ซึ่งไม่มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานก่อนที่จะตรวจสอบได้ โดยเฉพาะการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ(ภาษาอังกฤษ) ครูสอนทั้งสองโรงเรียนจะดำเนินการสอนเนื้อหาเป็นรายชั่วโมง มิได้กลับไปทบทวนเนื้อหาที่ผ่านมา ส่วนการสอนในกลุ่มทักษะภาษาไทย คณิตศาสตร์ และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีการประเมินก่อนเรียนเป็นครั้งคราว โดยการซักถามหรือเฉลยแบบฝึกหัดบนกระดาน

7.1.1.2 การประเมินผลระหว่างการเรียนการสอน

เป็นการประเมินผลในลักษณะสอนสลับกับการสอบ อาจกระทำในทงชั่วโมง หรือเมื่อจบบทเรียนหนึ่งๆ ทั้งครูสอนจะต้องคำนึงถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละบทเรียนเป็นสำคัญ ในระดับประถมศึกษาทุกกลุ่มประสบการณ์จะมีคู่มือครู แผนการสอน กิจกรรมวิชาการหรือสำนักงานศึกษาธิการเขตจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูที่โรงเรียนกรณีศึกษาพบว่า ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสองโรงเรียนมักจะสอนตามหนังสือเรียน หนังสือแบบฝึกหัดและหนังสือวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ ในบางกลุ่มประสบการณ์ที่นักเรียนไม่มีหนังสือเรียน เช่น กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ครูจะจดเนื้อหาบนกระดานแล้วอธิบายหรือให้นักเรียนอ่าน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะนี้พบว่าไม่สอดคล้องตามที่เสนอแนะไว้ในคู่มือครู หรือแผนการสอน เนื่องจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของความสนใจ กล่าวคือ ครูเป็นผู้ดำเนินการ

จัดกิจกรรม ให้เด็กเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ มากที่สุด การที่ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องตามแนวทางของหลักสูตรได้นั้น เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น การสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางความสนใจนั้น เป็นวิธีที่ง่าย ไม่ยุ่งยากในการเตรียมการสอน วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนอื่นๆ ในบางวันครูไม่ครบชั้น ครูสอนห้องข้างเคียงจะต้องดูแลนักเรียนแทนจากการสังเกตของครูจึงพบว่า ครูใหญ่ ครูวิชาการ และครูการเงินของโรงเรียน มักจะไปราชการบ่อยๆ ดังนั้นการสอนโดยการบรรยายจะช่วยให้ครูสอนเนื้อหาได้ครบตามหลักสูตรโรงเรียนกำหนด อย่างไรก็ตามครูผู้สอนได้ให้ข้อคิดว่าการสอนโดยให้นักเรียนอ่านเนื้อหา อธิบาย และให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดตามหนังสือหรือแบบฝึกกิจกรรม นักเรียนจะได้คะแนนสูงกว่าการสอนโดยการบรรยายอย่างเดียว ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากแบบทดสอบหน้ามาทดสอบจะมีความคล้ายคลึงกับแบบฝึกหัด และจะถามด้านความรู้ความจำเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์มีจุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องประเมินในระหว่างเรียนซึ่งจุดประสงค์ดังกล่าวเป็นจุดประสงค์ปลายทางมีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ย่อยในคู่มือครู และกรมวิชาการได้วิเคราะห์ไว้ว่าจะละเอียดกว่าจุดประสงค์แต่ละจุดประสงค์สัมพันธ์กับบทเรียนใด ยกเว้นงานเลือกในกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ ให้ครูผู้สอนสรุปเป็นจุดประสงค์ปลายทางจากจุดประสงค์ย่อยที่สอนมาตลอดภาคเรียน หลังจากสอนครบ-คลุมจุดประสงค์นั้นๆ ครูต้องทำการวัดและประเมินด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม เพื่อตรวจสอบการผ่านจุดประสงค์ ถ้านักเรียนผ่านก็ให้ทำเครื่องหมาย / ไว้เป็นหลักฐานในสมุดประจำชั้น ป.02-2 ซึ่งจุดประสงค์หนึ่งๆ อาจทำการวัด 2-3 ครั้ง

จากการศึกษาพบว่า การตรวจสอบการผ่านจุดประสงค์ของครูทั้งสองโรงเรียนมีวิธีการที่ไม่แตกต่างกันนัก ส่วนใหญ่กระทำช่วงก่อนทดสอบปลายภาคเรียน และเครื่องมือที่ใช้ได้แก่ การสังเกต ส่วนแบบทดสอบนั้น ในภาคเรียนที่ 1-2 ทางกลุ่มโรงเรียนยังจัดทำไม่เสร็จ ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องจัดทำขึ้นเอง แต่ปรากฏว่าครูทั้งสองโรงเรียนยังไม่ได้จัดทำ และจากการศึกษาเอกสาร ป.02-2/6 ช่วงก่อนปิดภาคเรียนที่ 1 ของทั้งสองโรงเรียน ครุยัง

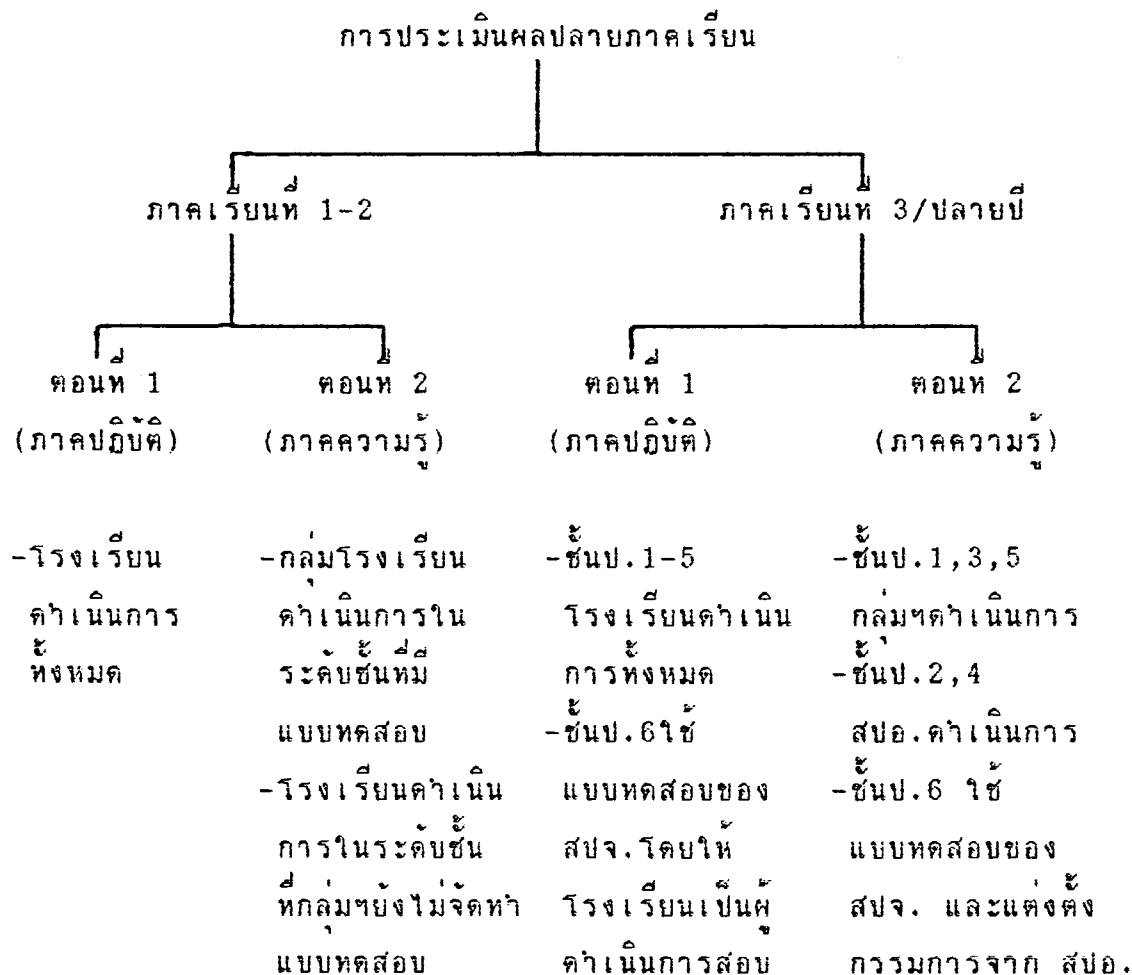
ไม่ได้ทำเครื่องหมายใดๆ ที่แสดงว่านักเรียนผ่านจุดประสงค์ในภาคเรียนนั้น เมื่อเปิดภาคเรียนที่ 2 ครบประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโนนหิน ได้ทำเครื่องหมายที่แสดงว่านักเรียนทุกคนผ่านทุกจุดประสงค์ในภาคเรียนที่ 1 ในขณะที่โรงเรียนบ้านหนองตะไคร้ยังไม่ได้จัดทำ แต่ได้จัดทำหลังจากเปิดภาคเรียนที่ 2 แล้วประมาณ 2 สัปดาห์

สำหรับเหตุผลที่จัดทำหลักฐานการผ่านจุดประสงค์ไม่เป็นไปตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอแนะไว้นั้น เนื่องจากครูยังมีความสับสน เกี่ยวข้องกับบทบาทของการสอบ การสอน ทำให้กระบวนการสอน กระบวนการสอบแยกออกจากกัน ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้อง เนื่องจากตามหลักพื้นฐานของ กระบวนการศึกษา จุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน และการประเมินผล เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ดังได้แสดงไว้ในแผนภาพที่ 1 และแผนภาพที่ 2 นอกจากนี้ครูทุกคนกระทำหน้าที่หลายอย่าง เช่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน งานที่ได้รับมอบหมายจากครูใหญ่ และงานประจำชั้น นอกจากนี้ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสองโรงเรียน จะต้องทำหน้าที่สอนทุกวัน วันละ 5-6 ชั่วโมง และในกรณีที่ครูคนอื่นไม่มาหรือติดภาระ ครูสอนอยู่ห้องข้างเคียงจะต้องดูแลนักเรียนแทน ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนบ้านโนนหิน อาจารย์บุญรักษา ไปราชการที่กลุ่มโรงเรียนเสมอ ๆ อาจารย์เศรษฐาต้องสอนทั้งชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ควบคู่กันไป กอปรกับทั้งสองโรงเรียนสอนลักษณะหมุนเวียนระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 และมีครูเพียง 2 คน ทำให้ไม่ได้ไปตรวจสอบดูว่า ในแต่ละภาคเรียนกลุ่มประสบการณ์ที่สอน มีจุดประสงค์ใดที่จะต้องทำการวัดและประเมิน เมื่อเป็นเช่นนั้น ครบประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสองโรงเรียน จึงทำเครื่องหมาย / ผ่านจุดประสงค์ให้นักเรียนทุกคนในทุกกลุ่มประสบการณ์ ทั้งที่สอนและไม่ได้สอน หรือไม่ได้รับข้อมูลจากครูผู้สอนประจำกลุ่มประสบการณ์

7.1.1.3 การประเมินผลปลายภาคเรียน

เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบความคงทนหรือความคงอยู่ของ พฤติกรรมที่เห็นว่าสำคัญหลังจากเรียนไปแล้วหนึ่งภาคเรียน สำหรับการประเมินผลปลายภาคเรียนของโรงเรียนบ้านโนนหินและโรงเรียน

บ้านหนองตะไคร้ได้ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะดัง
แผนภาพที่ 16

แผนภาพที่ 16 การประเมินผลปลายภาคเรียนและ/หรือปลายปี
ของกลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใส

จากแผนภาพดังกล่าว จะเห็นว่าผู้ทำหน้าที่ประเมินผลปลายภาคเรียน
ได้แก่ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสำนัก
งานการประถมศึกษาจังหวัด โดยภาคเรียนที่ 1,2 โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการ
การทดสอบภาคปฏิบัติในทุกระดับชั้น และภาคความรู้บางชั้นทางกลุ่มฯไม่ได้จัด
ทำแบบทดสอบ เช่น ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนจะต้องดำเนินการทดสอบ
ภาคความรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1,3,5

การประเมินผลปลายภาคเรียนที่ 3 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3, 5 โรงเรียนจะดำเนินการทดสอบภาคปฏิบัติ กลุ่มโรงเรียนจะทดสอบภาคความรู้ ส่วนการประเมินผลปลายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการทดสอบภาคปฏิบัติ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเป็นผู้จัดทำเครื่องมือ แล้วแต่งตั้งกรรมการภายในกลุ่มโรงเรียนมาดำเนินการทดสอบภาคความรู้ สำหรับ การประเมินผลปลายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ชอนแก่น โดยความร่วมมือของกลุ่มวิทยาลัยครูอีสานเหนือเป็นผู้จัดทำเครื่องมือ ทดสอบภาคปฏิบัติและภาคความรู้ แล้วให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแต่งตั้ง คณะครูภายในกลุ่มเป็นกรรมการดำเนินการสอบภาคความรู้ แต่ภาคปฏิบัตินี้ให้ ทางโรงเรียนแต่งตั้งกรรมการดำเนินการสอบเอง

7.1.2 การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน

เป็นการประเมินผลเพื่อเลื่อนชั้นหรือตัดสินให้นักเรียนจบหลักสูตรชั้นสูงสุดของโรงเรียน ตามระเบียบการประเมินผลการเรียนกำหนดไว้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3, 5 ให้พิจารณาเวลามาเรียน และการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้อัตโนมัติ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นอกจากจะพิจารณาจาก 2 เกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ยังให้พิจารณาจากผลการสอบปลายปีด้วย

จากการศึกษาในเอกสาร ป.02 ปีการศึกษา 2531 พบว่า โรงเรียนบ้านโนนหินมีนักเรียนตกซ้ำชั้นทั้งสิ้น 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.47 (เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 คน) ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด ชอนแก่น (1.46%) และสูงกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (เฉลี่ยไม่เกิน 2 %) สาเหตุที่นักเรียนดังกล่าวตกซ้ำชั้น เพราะฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ดี ผู้ปกครองต้องอพยพไปทำงาน ห่อนในบางฤดูกาล ซึ่งนักเรียนก็ต้องติดตามผู้ปกครองไปเช่นกัน โดยมิได้ย้าย หลักฐานการเรียนไปด้วย แต่ทางโรงเรียนกลางเวลายาเรียนให้เกิน 80% ของเวลาเรียนทั้งหมด และให้นักเรียนจำนวนดังกล่าวผ่านบางจุดประสงค์คิดเป็นร้อยละ 88.84 ของจุดประสงค์ทั้งหมด เมื่อถึงเวลาสอบปลายปีทางโรงเรียนได้ส่งข่าวให้ผู้ปกครองนำนักเรียนมาสอบ ปรากฏว่านักเรียนไม่ได้กลับมาสอบ จึงให้ตกซ้ำชั้น ดังนั้นจะเห็นว่าการทอดทิ้งการตกซ้ำชั้นของนักเรียนโรงเรียน

บ้านโนนหินน้อยในระดับค่อนข้างสูง จริงๆ แล้วไม่ใช่เพราะสอบไม่ผ่านเกณฑ์ แต่เป็นเพราะไม่ได้เข้าสอบในปลายปี ซึ่งทางโรงเรียนจำเป็นต้องให้นักเรียน ค้างกล่าวตกซ้ำชั้น จนกว่าจะมาสอบหรือมีอายุเกินเกณฑ์ภาคบังคับ (ย่างเข้า 15 ปี) โรงเรียนจึงจะสามารถจำหน่ายออกจากบัญชีโรงเรียนได้

สำหรับโรงเรียนบ้านหนองตะเคว้มีนักเรียนตกซ้ำชั้น 11 คน คิดเป็น ร้อยละ 8.66 จากจำนวนดังกล่าวไม่มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะ มีนักเรียน 2 คนที่ไม่มาเรียน แต่ทางโรงเรียนสามารถติดต่อกับผู้ปกครองให้ ทำเรื่องย้ายหลักฐานการเรียนไปเรียนที่อื่นได้ในเดือนกุมภาพันธ์ และให้ผ่าน จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในภาคเรียนที่ 1-2

7.1.3 คะแนนและการให้ระดับคะแนน

คะแนนเป็นตัวเลขที่ได้จากการวัด จะมีความหมายมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคุณภาพของการวัด จากการศึกษาครั้งนี้ครูมักจะใช้คะแนนเป็นแรงเสริม หรือตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และสนใจต่อการเรียนหรือการ ปฏิบัติงาน เช่น การให้คะแนนผลงาน การให้คะแนนแบบฝึกหัด การให้ คะแนนจากการแข่งขันหรือเล่นเกม เป็นต้น ซึ่งคะแนนในส่วนที่กล่าวมานี้ครูผู้ สอนไม่ได้จัดทำ หรือรวบรวมไว้เป็นหลักฐานประกอบการตัดสินใจแต่อย่างใด สำหรับคะแนนที่ทำได้ไว้เป็นหลักฐานเพื่อแสดงผลการเรียนของนักเรียนแต่ละคน คือคะแนนที่ได้จากการวัดผลปลายภาคเรียนและ/หรือปลายปี ซึ่งได้รวบรวมบันทึก ไว้ในสมุดประจำชั้น ป.02-2

คะแนนการวัดผลปลายภาคเรียนหรือปลายปีแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคะแนนที่ได้จากการทดสอบภาคปฏิบัติที่ครูผู้สอนดำเนินการทดสอบ เอง และตอนที่ 2 เป็นคะแนนที่ได้จากการทดสอบภาคความรู้ในเนื้อหาวิชา ที่เรียนมาตลอดภาคเรียนหรือตลอดปี โดยคะแนนทั้งสองส่วนนี้คณะกรรมการศูนย์ วิชาการกลุ่มจะเป็นผู้กำหนด ดังแสดงไว้ในตารางที่ 14

จากการสังเกตและสนทนาเกี่ยวกับการให้คะแนนในภาคความรู้พบว่า ไม่มีปัญหา เนื่องจากคะแนนดังกล่าวได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ แม้จะมีบางกลุ่มประสบการณ่ที่จำนวนข้อสอบมากกว่าหรือน้อย กว่าคะแนนที่กำหนดไว้ทางคณะครูก็จะแปลงคะแนนโดยการเทียบบัญญัติไตรยางค์

การให้คะแนนภาคปฏิบัติทั้งสองโรงเรียน มีวิธีการให้คะแนนแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะให้คะแนนจากการสังเกตความสนใจระหว่าง การเรียนการสอนหรือการทำแบบฝึกหัด รวมทั้งมีการทดสอบภาคปฏิบัติโดยใช้ เวลาสั้นๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการให้คะแนนแก่นักเรียน

ถ้าจะเปรียบเทียบการให้คะแนนระหว่างภาคปฏิบัติและภาคความรู้จะ เห็นว่าทั้งสองโรงเรียนให้คะแนนภาคปฏิบัติอยู่ในระดับสูง ในขณะที่นักเรียน ทำคะแนนภาคความรู้ได้น้อย เช่น การทดสอบปลายปีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2531 นักเรียนของทั้งสองโรงเรียนได้คะแนนภาค ปฏิบัติเกินกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ในทุกกลุ่มประสบการณ์ ดังได้ แสดงในตารางที่ 17 และตารางที่ 30 ขณะเดียวกันคะแนนภาคความรู้ นักเรียนได้คะแนนระหว่างร้อยละ 10-89 ของคะแนนเต็มและส่วนใหญ่คะแนน อยู่ระหว่างร้อยละ 30-59 ดังได้แสดงไว้ในตารางที่ 18 และตารางที่ 31

การให้คะแนนภาคปฏิบัติ และภาคความรู้มีความแตกต่างกันมากเช่น ทำให้กลุ่มโรงเรียนพิจารณาจัดลำดับผลการเรียนหรือคุณภาพการศึกษาในแต่ละ ภาคเรียน โดยใช้คะแนนจากภาคความรู้เท่านั้น

สำหรับการให้ระดับคะแนน ทั้งสองโรงเรียนได้ใช้เกณฑ์ตามระเบียบ การประเมินผลการเรียน พ.ศ. 2524 คือ

4 ดีมาก	ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป
3 ดี	ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 70-79
2 ค่อนข้างดี	ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60-69
1 พอใช้	ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 40-59
0 ต้องแก้ไข	ได้คะแนนร้อยละ 39 ลงมา

ก่อนที่จะให้ระดับคะแนน ครูจะนำคะแนนทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ มารวมกัน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังกล่าวก็สามารถให้ระดับคะแนน ได้ จากการศึกษาเอกสาร ป.02-2/6 ปรากฏว่า นักเรียนโรงเรียนบ้าน โนนหินและโรงเรียนบ้านหนองตะเภาได้ระดับผลการเรียนของกลุ่มสร้างเสริม ลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพอยู่ในระดับ 3-4 เป็นส่วน ใหญ่ ในขณะที่ผลการเรียนกลุ่มทักษะมีระดับคะแนน 1-2 ดังแสดงไว้ใน ตารางที่ 19 และตารางที่ 32 ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

และกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพมีคะแนนภาคปฏิบัติค่อนข้างมาก คือ 80 และ 60 (จากคะแนนเต็ม 100) ตามลำดับ

7.1.4 การใช้เอกสารการประเมินผลการเรียน

เอกสารที่ใช้เป็นหลักฐานในการประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พ.ศ.2524 กำหนดให้โรงเรียน จัดทำเอกสารทั้งหมด 7 ชนิด คือ

- สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (ป.01)
- แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี (ป.02)
- สมุดประจำชั้น (ป.02-2)
- บัญชีเรียกชื่อ (ป.03)
- หลักฐานแสดงผลการเรียน เพื่อย้ายสถานศึกษาหรือได้รับการยกเว้นหรือพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ แต่ยังไม่จบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.04)
- หลักฐานแสดงผลการเรียนเมื่อจบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.05)
- ระเบียบสะสม (ป.06)

เอกสารดังกล่าวจะมีข้อมูลและรายละเอียดแตกต่างกันไป ดังนี้

7.1.4.1 สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน(ป.01) ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนในด้านพัฒนาการทางร่างกาย เวลาเรียนในรอบปี ผลการเรียนรู้ ผลการสอบปลายภาคเรียนและ/หรือปลายปี ความคิดเห็นของครูประจำชั้นและความคิดเห็นของผู้ปกครอง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้จากการวัด การสรุป และการประเมินจากเอกสาร ป.02-2 และ ป.03 จุดประสงค์ของการทำเอกสารนี้เพื่อเป็นสื่อระหว่างครูกับผู้ปกครองในการร่วมมือพัฒนาส่งเสริม และแก้ไขปัญหาอันอาจเกิดขึ้นกับตัวนักเรียน การจัดทำเอกสาร ป.01 มีปัญหาไม่มากนัก เพราะทางโรงเรียนส่งชื่อเอกสารดังกล่าว ซึ่งจัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์ครุสภา และมีจำหน่ายตามร้านขายหนังสือ แบบเรียนทั่วไป ครูทั้งสองโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำเอกสารนี้ เนื่องจากเคยทำมาแล้ว

หลายปี เท่าที่ผู้วิจัยสังเกตเห็น จะมีข้อมูลบางส่วนที่ถูกรอกไม่สมบูรณ์ เช่น การกรอกข้อมูลผลการเรียน หรือการบันทึกน้ำหนัก ส่วนสูงตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ในเอกสาร

การส่งสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนเพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบนั้น กระทำภาคเรียนละ 1 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 สัปดาห์แรกของการเปิดภาคเรียนที่ 2

ครั้งที่ 2 สัปดาห์แรกของการเปิดภาคเรียนที่ 3

ครั้งที่ 3 หลังจากสอบปลายภาคเรียนและ/หรือสอบปลายปี

ซึ่งในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ผู้ปกครองจะต้องกรอกข้อความ และ แสดงความคิดเห็นในส่วนของคุณสมบัติทางบ้าน แล้วให้นักเรียนนำส่งครูประจำชั้น ส่วนครั้งที่ 3 ให้นักเรียนนำไปให้ผู้ปกครองโดยไม่ต้องคืนครูประจำชั้น สำหรับ ข้อมูลครูประจำชั้นได้รับตอบจากผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น ส่วนใหญ่จะหาเครื่องหมาย / ลงในแบบสำรวจรายการโดยไม่ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม แล้วลงชื่อกำกับ

7.1.4.2 แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี (ป.02) และสมุด ประจำชั้น (ป.02-2)

เป็นเอกสารที่รวมอยู่ในเล่มเดียวกัน โดย ป.02 จะบันทึกข้อมูล เกี่ยวกับตัวนักเรียนและสรุปผลการเรียน ส่วน ป.02-2 จะบันทึกข้อมูลเพิ่มเติม เกี่ยวกับนักเรียนต่อจาก ป.02 นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดเกี่ยวกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ ผลการสอบปลายภาคเรียนและ/หรือสอบปลายปีในหกลุ่มประสบการณ์ จากการศึกษาพบว่า การใช้เอกสาร ป.02 ไม่มีปัญหา เพราะครูประจำชั้นได้ คัดลอกข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนจากชั้นเรียนที่ผ่านมา ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับการตัดสินผลการเรียนได้สรุปจากเอกสาร ป.02-2 และ ป.03

การใช้เอกสาร ป.02-2 พบว่า มีปัญหาทั้งสองโรงเรียน เนื่องจาก ครูผู้สอนไม่ได้ปฏิบัติตามแนวทางกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนะไว้ กล่าว คือ การใช้เอกสารจะต้องทำควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดทั้งปี และจะบันทึกเมื่อครูสอนพิจารณาเห็นว่านักเรียนคนใดผ่านจุดประสงค์ หสอนไปแล้ว แต่ในทางปฏิบัติครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของทั้งสองโรงเรียน

ได้พิจารณาการผ่านจุดประสงค์ของนักเรียนทั้งกลุ่มประสบการณ์ตนเองสอนและไม่ได้สอน ในช่วงระยะเวลาเดียว เช่น ปลายภาคเรียนหรือเมื่อเปิดภาคเรียนใหม่ การกระทำเช่นนี้ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ เนื่องจากเมื่อนักเรียนเกิดปัญหา เช่น ไม่เข้าใจเนื้อหา หรือกิจกรรมระหว่างเรียน แต่ไม่ได้รับการแก้ไข ซ้อมเสริมอย่างทันที่ทันที่ ขณะเดียวกันครูก็สอนเนื้อหาใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยมีได้สนใจที่จะแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนในทางกลับกันครูกับมุ่งสอนเนื้อหาวิชาให้จบตามหลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่จะต้องกระทำอย่างเป็นระบบ ระเบียบ ถูกขั้นตอน ดังแสดงไว้ในแผนภาพที่ 1 และแผนภาพที่ 3 กอปรกับระเบียบการประเมินผลการเรียนได้ระบุว่า นักเรียนที่จะได้รับการอนุมัติให้เลื่อนชั้นได้ ต้องผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ทำให้ครูเกรงกันว่าเมื่อทำการวัดและประเมินผลอาจมีนักเรียนบางคนไม่ผ่านจุดประสงค์ครบตามเกณฑ์ ทำให้สอบตกซ้ำชั้นหรือถ้าสอนไปสอบไป ปรากฏว่ามีนักเรียนบางคนไม่ผ่านเกณฑ์แต่ละจุดประสงค์จะแก้ไขอย่างไร ในเมื่อครูและนักเรียนต่างก็มีปัญหาด้านต่างๆ ด้วยเหตุนี้ครูจึงมักกระทำการพิจารณาให้นักเรียนผ่านจุดประสงค์โดยใช้เวลาไม่มากนัก

7.1.4.3 บัญชีเรียกชื่อนักเรียน (ป.03) จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมาเรียนของนักเรียน จากการศึกษาทั้งสองโรงเรียนพบว่า ครูไม่ได้จัดทำให้เป็นปัจจุบันและถูกต้องตามความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะมีนักเรียนบางคนหนีตามคู่ปกครองไปทำงานต่างจังหวัดโดยไม่ได้แจ้งย้ายออกจากโรงเรียน ทำให้โรงเรียนต้องลงเวลามาเรียนให้นักเรียนคนนั้นไม่น้อยกว่า 80 % ของเวลาเรียนทั้งหมด

นอกจากนี้ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ขาดเรียนบ่อยๆ อันเนื่องมาจากบ้านอยู่ห่างจากโรงเรียนมาก หรืออาศัยอยู่บนเรือนแพกลางแม่น้ำ ครูต้องลงเวลามาเรียนให้ไม่น้อยกว่า 80 % ของเวลาเรียนทั้งหมดเช่นกัน

7.1.4.4 หลักฐานแสดงผลการเรียน (ป.04) เป็นหลักฐานที่ใช้กับนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และมีความประสงค์จะขอย้ายโรงเรียน หรือนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนเพราะพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับหรือได้รับการยกเว้นตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2523 และต้องการหลักฐานแสดงผลการเรียนไปใช้ประกอบหลักฐานอย่างอื่น โดยทั้งสองโรงเรียนได้ส่งข้อแบบฟอร์มจากองค์การค่าครูสภา ตลอดจนปฏิบัติตามข้อบังคับตามหนังสือ ศธ.0608/16591 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2524

7.1.4.5 หลักฐานแสดงผลการเรียน (ป.05) เป็นหลักฐานที่ใช้กับนักเรียนที่เรียนจบหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งทั้งสองโรงเรียนได้ส่งข้อแบบฟอร์มจากองค์การค่าครูสภา และปฏิบัติตามข้อบังคับตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ท วก.524/2525

7.1.4.6 ระเบียบสะสม (ป.06) ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พ.ศ.2524 ได้ให้หน่วยงานเจ้าสังกัดกำหนดแบบฟอร์มขึ้นใช้เอง ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกและสอดคล้องกับการบริหารและการจัดการในสังกัด ซึ่งก็ปรากฏว่าทั้งสองโรงเรียนยังไม่ได้จัดทำ

ส่วนหลักฐานอื่นๆ เช่น ใบประกาศนียบัตร ซึ่งจะออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นสุดท้ายตามหลักสูตรประถมศึกษา ทางโรงเรียนไม่ได้จัดทำเนื่องจากหาคนมายังไม่มีใครยื่นความจำนงขอ แต่ก็มีผู้ยื่นความจำนงขอ โรงเรียนจะต้องจัดทำให้ถูกต้องตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการออกใบประกาศนียบัตร พ.ศ.2524

7.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการเรียนการสอน

ครูนอกจากทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว จะต้องหาวิธีการปรับปรุงคุณภาพการสอนอยู่เสมอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้วัดและประเมินการสอน เครื่องมือสำคัญมักนำมาใช้ส่วนมาก ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้ในโรงเรียนกรณศึกษาทั้งสองโรงเรียนเป็นแบบทดสอบทักษะทางงานศูนย์วิชาการกลุ่มจัดสร้างขึ้น ซึ่งได้แก่ แบบทดสอบวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ป.02-2 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียน

การสร้างแบบทดสอบดังกล่าวมีวิธีการ และขั้นตอนคล้ายคลึงกัน เพราะเป็นการคัดเลือกข้อสอบหรือข้อจากโรงเรียนต่าง ๆ ส่งมา หรือข้อสอบที่ได้จากหนังสือวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือหนังสือแบบฝึกหัดของสำนักพิมพ์ต่างๆ แต่อาจมีข้อแตกต่างกันบางตรงที่แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียน ครูวิชาการกลุ่มหรือผู้รับผิดชอบกลุ่มประสบการณ์นั้น ๆ เป็นผู้ออกข้อสอบ และมีจำนวนข้อไม่มากนัก ในขณะที่การสร้างแบบทดสอบวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้ออกข้อสอบเป็นผู้มีความถนัด หรือออกร่วมกันในกรณีที่ไม่มีความรู้ไปออกข้อสอบ และข้อสอบแต่ละกลุ่มประสบการณ์มีจำนวนข้อมาก

เมื่อพิจารณากระบวนการสร้างแบบทดสอบของกลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใส ยังนับว่าไม่ครบถ้วนทุกขั้นตอน เพราะการสร้างแบบทดสอบจะต้องประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ การกำหนดจุดมุ่งหมายการทดสอบ กำหนดขอบเขตของเนื้อหาวิชาที่ต้องการจะวัด การสร้างตารางวิเคราะห์-หลักสูตร การสร้างแบบทดสอบ การตรวจคุณภาพแบบทดสอบ การคัดเลือกและปรับปรุงข้อสอบ และการจัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ แต่ที่ทางวิชาการกลุ่มกระทำคือ การกำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบเขตเนื้อหา สร้างหรือคัดเลือกข้อสอบ และการจัดพิมพ์ ใ้เรียนแบบทดสอบ

อนึ่งเนื่องจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทักษะทางงานศูนย์วิชาการกลุ่มจัดทำไม่ได้วิเคราะห์และปรับปรุงคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแบบทดสอบดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพ

7.2.1 คุณภาพของแบบทดสอบ

การพิจารณาคุณภาพข้อสอบในขั้น เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการทบทวนจุดประสงค์ ภาษาที่ใช้ ตัวเลือก ตัวลวง และความถูกต้องตามหลักวิชา (ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย ทบวงมหาวิทยาลัย, 2529) และเพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้กำหนด

เกณฑ์การพิจารณาข้อสอบที่จำนวน 9 ข้อ โดยตัดแปลงจากตำรา
ต่างๆ ทางการวัดผลการศึกษา ดังนี้

- 1) คำถามและตัวเลือกสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่จะวัด
- 2) ข้อคำถามเป็นประโยคสมบูรณ์ กระชับ เข้าใจง่าย
- 3) คำถามเน้นจุดที่ต้องการถามอย่างเด่นชัด ถามสาระสำคัญของ
เนื้อหาวิชา และถามในสิ่งที่มีความหมาย
- 4) คำถาม คำตอบไม่ซ้ำกัน เช่น ตัวถามมีคำซ้ำกับคำถาม ตัวเลือก
ถูกคิดชัดเจนเกินไป หรือใช้คำศัพท์ ภาษาที่สับสน
- 5) ข้อหนึ่งควรจะมีคำถามเรื่องเดียว และมีคำตอบเพียงคำตอบเดียว
- 6) ตัวเลือกมีความเป็นเอกพันธ์ และเป็นอิสระจากกัน
- 7) ตัวเลือกทุกตัวมีความสมเหตุสมผล สอดคล้องกับคำถามและใช้
ภาษาที่รัดกุมชัดเจน
- 8) คำถามและตัวเลือก ใช้คำศัพท์ หรือภาษาเหมาะสมกับวัยและ
ชั้นเรียน
- 9) ตัวเลือกจัดเรียงเป็นระบบระเบียบ

เกณฑ์การพิจารณา

ถ้าข้อสอบข้อใดมีคุณลักษณะ

9 ข้อ	หมายถึง ดีมาก
7-8 ข้อ	หมายถึง ดี ต้องปรับปรุงบ้าง
5-6 ข้อ	หมายถึง พอใช้ได้ แต่ต้องปรับปรุง
4 ข้อลงมา	หมายถึง ต้องพิจารณาปรับปรุงใหม่หรือตัดทิ้ง

นอกจากนี้ยังได้วิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ ตามระดับพฤติกรรมที่จะวัด
โดยใช้นวนิทัศน์ของบลูม และคณะ (1971) คือ

- ด้านความรู้ความจำ (Knowledge)
- ด้านความเข้าใจ (Comprehension)
- ด้านการนำไปใช้ (Application)
- ด้านการวิเคราะห์ (Analysis)

ด้านการสังเคราะห์ (Synthesis)
 ด้านการประเมินค่า (Evaluation)

สำหรับกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ ได้วิเคราะห์ตามแนวคิดของวิลสัน (1971)

ได้แก่

ด้านความรู้ความจำ การคิดคำนวณ
 ด้านความเข้าใจ
 ด้านการนำไปใช้
 ด้านการวิเคราะห์

ซึ่งผลการวิเคราะห์ได้แสดงไว้ในตารางที่ 37 - 38

ตารางที่ 37 คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 1, 2
 กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์

แบบทดสอบ	จำนวนข้อ	พฤติกรรมของกรวัด (x)				คุณภาพตามลักษณะข้อสอบหลัก (x)				
		เวลา (ชม.)	K	C	A	S	4	3	2	1
1.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	50									
ปลายภาคเรียนที่ 1	1.30	66	18	16	-	66	34	-	-	-
2.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	60									
ปลายภาคเรียนที่ 2	2.00	40	48.33	11.67	-	48.33	31.67	-	-	3.33

หมายเหตุ

พฤติกรรมของกรวัด

คุณภาพตามลักษณะข้อสอบหลัก

K คือ ความรู้ความจำ

4 หมายถึง ดีมาก

C คือ ความเข้าใจ

3 หมายถึง ดี

A คือ การนำไปใช้

2 หมายถึง พอใช้ได้

S คือ การวิเคราะห์

1 หมายถึง ปรับปรุง

จากตารางที่ 37 จะเห็นว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 1 มีคุณภาพดีมาก คิดเป็นร้อยละ 66 ซึ่งส่วนมากเน้นด้านความรู้ความจำ การคิดคำนวณถึงร้อยละ 66 ส่วนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 2 มีคุณภาพดีมากคิดเป็นร้อยละ 48.33 โดยเน้นด้านความเข้าใจมากที่สุด คือ ร้อยละ 48.33 รองลงมาได้แก่ด้านความรู้ความจำ การคิดคำนวณ คิดเป็นร้อยละ 40

ตารางที่ 38 คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 1,2

กลุ่มทักษะภาษาไทย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

แบบทดสอบ	จำนวนข้อ	พฤติกรรมที่ต้องการวัด (x)					คุณภาพตามลักษณะข้อสอบ (x)			
	เวลา (ช.ม.)	K	C	A	S	E	4	3	2	1
กลุ่มทักษะภาษาไทย										
1.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	50									
ปลายภาคเรียนที่ 1	1.30	54	42	4	-	-	28	56	12	4
2.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	50									
ปลายภาคเรียนที่ 2	1.00	60	26	-	14	-	36	46	18	-
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต										
1.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์										
ปลายภาคเรียนที่ 1	70	50	34.29	4.29	9.99	1.43	37.14	50	12.86	-

ตารางที่ 38 คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 1,2
 กลุ่มทักษะภาษาไทย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ(ต่อ)

แบบทดสอบ	จำนวนข้อ	พฤติกรรมที่ต้องการวัด(x)					คุณภาพตามลักษณะข้อสอบ(x)				
		เวลา(ช.ม)	K	C	A	S	E	4	3	2	1
2.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 70											
ปลายภาคเรียนที่ 2	1.30	47.14	22.86	5.71	24.29	-	38.57	55.71	4.29	1.43	
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย											
1.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 40											
ปลายภาคเรียนที่ 1	1.00	60	30	2.50	5	2.50	40	52.5	5	2.50	
2.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 40											
ปลายภาคเรียนที่ 2	1.00	45	40	5	10	-	40	60	-	-	
กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ											
1.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 60											
ปลายภาคเรียนที่ 1	1.30	58.33	20	13.34	8.33	-	26.67	61.67	9.99	1.67	
2.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 60											
ปลายภาคเรียนที่ 2	1.30	75	16.67	8.33	-	-	28.33	68.33	3.34	-	

หมายเหตุ

พฤติกรรมที่ต้องการวัด

- K คือ ความรู้ความจำ
 C คือ ความเข้าใจ
 A คือ การนำไปใช้
 S คือ การวิเคราะห์
 E คือ การประเมินค่า

คุณภาพตามลักษณะข้อสอบ

- 4 หมายถึง ดีมาก
 3 หมายถึง ดี
 2 หมายถึง พอใช้ได้
 1 หมายถึง ปรับปรุง

จากตารางที่ 38 จะเห็นว่าทุกกลุ่มประสบการณ์คุณภาพข้อสอบอยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนที่ 2 ของกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพมีจำนวนข้อที่อยู่ในเกณฑ์ดีสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 68.33 นอกจากนี้ในทุกกลุ่มประสบการณ์ยังเน้นวัดด้านความรู้ความจำเป็นอันดับแรก

โดยสรุปเมื่อพิจารณาส่วนรวม แบบทดสอบอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี แต่มีข้อควรสังเกตว่า ทำไมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มโรงเรียนกศนนำไ้จึงต่ำเมื่อเทียบกับกลุ่มโรงเรียนอื่นๆ ภายในจังหวัด ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตไว้ 2 ประการ คือ ประการแรก แบบทดสอบของกลุ่มโรงเรียนกศนนำไ้กับแบบทดสอบประเมินคุณภาพของจังหวัดขอนแก่นมีความสอดคล้องกันหรือไม่ ประการที่สอง กระบวนการเรียนการสอนกับกระบวนการวัดและประเมินผลมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.2.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียนของกลุ่มโรงเรียนกศนนำไ้กับแบบทดสอบประเมินคุณภาพนักเรียนของจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2530

แบบทดสอบเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากแบบทดสอบสามารถนำไปใช้ได้ง่าย สะดวก ประหยัด และมีความเป็นปรนัยค่อนข้างสูง นอกจากนี้แบบทดสอบยังมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังผลงานวิจัยของ Marso (อ้างถึงใน เตื่อนใจ, 2526) พบว่า

- การทดสอบบ่อยมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
- การรายงานผลการสอบ แรงจูงใจ และความกระวนกระวายใจ มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
- การทดสอบบ่อยๆ และให้นักเรียนรู้ผลในระยะเวลาเร็ว แล้วติดตามมาด้วยการอภิปรายในห้องเรียน เป็นการช่วยให้นักเรียนสามารถปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดีขึ้น

และผลการวิจัยของ Feldhusen (อ้างถึงใน เตื่อนใจ, 2529) ก็ให้การสนับสนุนเช่นกันว่า การสอบบ่อยๆ อย่างสม่ำเสมอมีผลต่อการเรียนรู้ของ

นักเรียน จะเน้นความสอดคล้องกันของแบบทดสอบที่ใช้ในระดับกลุ่มโรงเรียน และแบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินคุณภาพของจังหวัดน่าจะส่งผลต่อระดับคุณภาพ และลำดับของการจัดลำดับด้วย เพราะถ้านักเรียนคุ้นเคยกับการทำข้อสอบที่มี คุณลักษณะและถามในทิศทางเดียวกัน ก็เปรียบเสมือนว่าการทดสอบปลายภาค- เรียนที่กระทำในระดับกลุ่มโรงเรียนเป็นการทดสอบย่อย (Formative Evaluation) และการทดสอบประเมินคุณภาพนักเรียนของจังหวัดเป็นการทดสอบรวม (Summative Evaluation) เพื่อตรวจสอบความคงทนของการเรียนรู้

การศึกษาครั้งนี้ จะเปรียบเทียบลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ปลายภาคเรียนที่ 1, 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใสกับแบบ ทดสอบประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530 ใน กลุ่มประสบการณ์ทักษะภาษาไทย คณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่ม ประสบการณ์พิเศษ(ภาษาอังกฤษ) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 39 การเปรียบเทียบคุณลักษณะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ปลายภาคเรียนของกลุ่มโรงเรียนกับแบบทดสอบประเมิน คุณภาพนักเรียนระดับจังหวัด กลุ่มทักษะภาษาไทย ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530

สมรรถภาพทั่ว	ความสำคัญเมื่อคิดเป็นร้อยละ	
	แบบทดสอบกลุ่มฯ	แบบทดสอบจังหวัด
-ความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ภาษา	67	57.13
-ความสามารถในการอ่านจับใจความ	3	14.29
-ความสามารถในการใช้ภาษา	17	-
-ความสามารถในการอ่านเร็ว	-	14.29
-ความสามารถในการฟัง	-	14.29
-ความรู้ความจำเนื้อเรื่องในบทเรียน	13	-

จากตารางที่ 39 จะเห็นว่าทั้งระดับกลุ่มโรงเรียนและระดับจังหวัดให้ความสำคัญด้านความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ภาษาสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 67 และ 57.13 ตามลำดับ และเป็นหน้าสังเกตว่ามีบางสมรรถภาพทางกลุ่มโรงเรียนทำการวัดแต่ทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นไม่ได้ทำการวัด รายละเอียดแต่ละสมรรถภาพมีดังนี้

สมรรถภาพด้านความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ภาษา เป็นข้อสอบที่ทำการวัดเกี่ยวกับการแปลความหมายของคำศัพท์ การสะกดคำ การอ่านคำ ชนิดของคำ ความหมายวรรคตอน วลี สระ ตัวสะกดในมาตราต่าง ๆ พยางค์ ชนิดของประโยค คำราชาศัพท์ คำประสม คำสัพยอกและคำพังเพย อักษรย่อ และคำประพันธ์

สมรรถภาพด้านความรู้ความเข้าใจเนื้อเรื่องในบทเรียน เป็นข้อสอบที่ทำการวัดเกี่ยวกับเนื้อเรื่องหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เช่น พระราชนิพนธ์แรกนาขวัญมหากันทีใด สุนทรภู่ เกิดในสมัยใด เป็นต้น

สมรรถภาพด้านความสามารถในการอ่านจับใจความ เป็นข้อสอบที่ทำการวัดเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่าน โดยจะกำหนดเรื่องราวที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง จากนั้นให้นักเรียนอ่าน ตอบคำถามจากเนื้อเรื่อง ซึ่งในระดับกลุ่มโรงเรียนจะมีเฉพาะเรื่องราวที่เป็นร้อยแก้วเท่านั้น

สมรรถภาพด้านความสามารถในการใช้ภาษา ข้อคำถามของข้อสอบจะเกี่ยวกับการให้เรียนเติมคำที่เหมาะสมให้เป็นประโยคที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีคำถามด้านหลักการพูด หลักการโฆษณา หลักการเขียนจดหมาย และหลักการย่อความ

สมรรถภาพด้านการใช้คำและอ่านเร็ว เป็นการกำหนดเรื่องราวมาให้อ่าน ซึ่งในเนื้อเรื่องจะเว้นระยะช่องว่าง และกำหนดคำที่เป็นคำตอบมาให้เลือก 3 ตัวเลือก นักเรียนต้องเลือกตัวเลือกใดตัวเลือกหนึ่งที่เหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง นอกจากการทำข้อสอบดังกล่าวจะต้องทำให้ทันภายในเวลาที่กำหนด เช่นกำหนดเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาให้อ่าน ในเนื้อเรื่องดังกล่าวจะละคำ (delete) ทดสอบการทดสอบจำนวน 60 ที่ให้นักเรียนเลือกตอบจากคำที่กำหนดให้ในเวลา 8 นาที

สมรรถภาพด้านความสามารถในการฟัง เป็นข้อสอบที่ให้ผู้ควบคุม กำกับ
ห้องสอบอ่านเรื่องราวหรือข้อความสั้นๆ ให้ผู้เข้าสอบฟัง 2 รอบ แล้วให้ผู้เข้า
สอบตอบคำถามที่ปรากฏในแบบทดสอบ ซึ่งเป็นข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบทั้งหมด
ตารางที่ 40 การเปรียบเทียบคุณลักษณะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ปลายภาคเรียนของกล่มโรงเรียนกับแบบทดสอบประเมินคุณภาพ
นักเรียนระดับจังหวัด กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530

สมรรถภาพทั่ว	ความสำคัญเมื่อคิดเป็นร้อยละ	
	แบบทดสอบกล่มฯ แบบทดสอบจังหวัด	
ความเข้าใจเกี่ยวกับมโนภาพทางคณิตศาสตร์	48.18	25.00
ทักษะในการคิดคำนวณ	28.18	31.25
ทักษะในการคิดเลขเร็ว	-	12.50
ทักษะในการแก้โจทย์ปัญหา	23.64	31.25

จากตารางที่ 40 จะเห็นว่าแบบทดสอบในระดับกล่มโรงเรียนให้ความสำคัญด้านความเข้าใจเกี่ยวกับมโนภาพทางคณิตศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.18 ในขณะที่แบบทดสอบของจังหวัดเน้นทักษะในการคิดคำนวณและทักษะในการแก้โจทย์ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 31.25 แต่ละสมรรถภาพมีรายละเอียดดังนี้

สมรรถภาพด้านความเข้าใจเกี่ยวกับมโนภาพทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบทดสอบที่เกี่ยวกับการวัดความคิดรวบยอดเชิงคณิตศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักการ วิธีการ และมโนภาพ ที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถขยายความรู้ ออกมาในรูปของภาษาหรือสัญลักษณ์ได้กว้างขวางจากเดิม ในเนื้อหาต่อไปนี้จำนวนและตัวเลข การประมาณค่าใกล้เคียง สมการ รูปสมมาตร ตัวประกอบ ค.ร.น. ห.ร.ม. มุม รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยม เศษส่วน ร้อยละ ัญญัติไตรยางศ์ แขนงมุม ปริมาตร ดอกเบี้ย กำไร และขาดทุน

สมรรถภาพด้านทักษะการคิดคำนวณ เป็นแบบทดสอบวัดความคล่องแคล่ว มั่นยำในการบวก ลบ คูณ หาร ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาเรื่องจำนวนเต็ม เศษส่วน ทศนิยม การประมาณค่า ใกล้เคียง ห.ร.ม และ ค.ร.น

สมรรถภาพด้านทักษะในการคิดเลขเร็ว เป็นการวัดความคล่องแคล่ว มั่นยำในการบวก ลบ คูณ หารจำนวนเต็ม โดยให้ผู้สอบเขียนเฉพาะคำตอบ ไม่ต้องแสดงวิธีทำ และให้เวลาน้อย เช่น ข้อสอบจำนวน 20 ข้อ ให้เวลา 10 นาที เป็นต้น

สมรรถภาพด้านทักษะการแก้โจทย์ปัญหาจะประกอบด้วยคำถามประเภท โจทย์คณิตศาสตร์ทั่วไป แล้วให้ผู้สอบแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้ความสามารถที่ได้เรียนมา

ตารางที่ 41 การเปรียบเทียบคุณลักษณะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ปลายภาคเรียนของกลุ่มโรงเรียนกับแบบทดสอบประเมินคุณภาพนักเรียนระดับจังหวัด กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530

สมรรถภาพหมวด	ความสำคัญเมื่อคิดเป็นร้อยละ	
	แบบทดสอบกลุ่มฯ แบบทดสอบจังหวัด	
ความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์และ		
เทคโนโลยีเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	17.14	24.29
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพและสุขนิสัย	41.43	17.14
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชาติ ศาสนา		
และพระมหากษัตริย์	13.57	18.57
ความรู้ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย		
ท้่มพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	7.14	8.57
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจ		
และการทำมาหากิน	20.72	11.43
ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	-	11.43

จากตารางที่ 41 จะเห็นว่าแบบทดสอบระดับกลุ่มโรงเรียนให้ความสำคัญด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพและสุขนิสัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.43 โดยที่ไม่ได้จัดทำข้อสอบด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ส่วนแบบทดสอบระดับจังหวัด ให้ความสำคัญด้านความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกี่ยวกับชีวิตประจำวันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.29 ซึ่งแต่ละสมรรถภาพ มีรายละเอียดดังนี้

สมรรถภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพและสุขนิสัย เป็นคำถามเกี่ยวกับการทำงานของระบบอวัยวะ การปฐมพยาบาล การสาธารณสุข สุขนิสัย สิ่งแวดล้อม พฤติกรรม และมนุษยสัมพันธ์

สมรรถภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติ ในการรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

สมรรถภาพด้านความรู้ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นคำถามเกี่ยวกับกฎหมายในชีวิตประจำวัน หน้าที่ของพลเมืองดี สิทธิเสรีภาพ การพัฒนาระบบการปกครอง

สมรรถภาพด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการทำมาหากิน เป็นคำถามเกี่ยวกับการประกอบสัมมาอาชีพ การใช้จับในครอบครัว การเพิ่มผลผลิตและรายได้ กฎหมายแรงงานอาชีพสำคัญของคนไทย การจัดกิจกรรมสหกรณ์ และประชาการศึกษา

สมรรถภาพด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นการวัดทักษะเบื้องต้นทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การสังเกต การจำแนก ความสัมพันธ์ระหว่างมิติ การทำนาย และการทดลอง ซึ่งเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียน

ตารางที่ 42 การเปรียบเทียบคุณลักษณะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ปลายภาคเรียนของกลุ่มโรงเรียนกับแบบทดสอบประเมินคุณภาพ
นักเรียนระดับจังหวัด กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530

สมรรถภาพทั่ว	ความสำคัญเมื่อคิดเป็นร้อยละ	
	แบบทดสอบกลุ่มฯ	แบบทดสอบจังหวัด
ความรู้พื้นฐานการสร้างนิสัย		
จริยศึกษา	25	5
ศิลปศึกษา	25	30
พลศึกษา	25	30
ดนตรี นาฏศิลป์	25	35

จากตารางที่ 42 จะเห็นว่าแบบทดสอบในระดับกลุ่มโรงเรียนให้ความ
สำคัญความรู้พื้นฐานการสร้างนิสัยในแต่ละด้านเท่ากันคือร้อยละ 25 ในขณะที่
ระดับจังหวัดให้ความสำคัญ ดนตรี นาฏศิลป์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35 ซึ่ง
รายละเอียดแต่ละสมรรถภาพ มีดังนี้

สมรรถภาพด้านความรู้พื้นฐานการสร้างนิสัย เป็นการวัดความรู้
ความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนวิชาจริยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา และดนตรี
นาฏศิลป์ ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตารางที่ 43 การเปรียบเทียบคุณลักษณะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ปลายภาคเรียนของกลมโรงเรียนกับแบบทดสอบประเมินคุณภาพ
นักเรียนระดับจังหวัดกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530

สมรรถภาพหัตถ์	ความสำคัญเมื่อคิดเป็นร้อยละ	
	แบบทดสอบกลม	แบบทดสอบจังหวัด
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานบ้าน	33.33	25
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานเกษตร	33.33	35
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานประดิษฐ์	33.33	40

จากตารางที่ 43 จะเห็นว่าแบบทดสอบในระดับกลมโรงเรียนให้ความสำคัญความรู้พื้นฐานงานบ้าน งานเกษตร และงานประดิษฐ์เท่ากัน คือร้อยละ 33.33 ในขณะที่ระดับจังหวัดให้ความสำคัญความรู้พื้นฐานงานประดิษฐ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40 รายละเอียดแต่ละสมรรถภาพ มีดังนี้

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานบ้าน เป็นการวัดเกี่ยวกับการปรุงอาหาร การถนอมอาหาร และรักษาคุณค่าอาหาร สนับสนุนในการรับประทานอาหาร การเลือกซื้อสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานเกษตร เป็นการวัดเกี่ยวกับการเลือกใช้ ช่อมแซม เก็บรักษาเครื่องมือการเกษตร วิธีขยายพันธุ์พืช ปุ๋ย การบำรุงรักษาดิน การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปลูกพืชนอกฤดูกาล

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานประดิษฐ์ เป็นการวัดเกี่ยวกับการประดิษฐ์ ของเล่นของใช้จากเศษวัสดุ การแกะสลักผักและผลไม้ การจัดดอกไม้ งาน ไม้ตอง งานร้อยมาลัยดอกไม้สด และลักษณะนิสัยในการทำงาน

ตารางที่ 44 การเปรียบเทียบคุณลักษณะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ปลายภาคเรียนของกลุ่มโรงเรียนกับแบบทดสอบประเมินคุณภาพ
นักเรียนระดับจังหวัด กลุ่มประสบการณ์พิเศษ(ภาษาอังกฤษ)
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530

สมรรถภาพทั่ว	ความสำคัญเมื่อคิดเป็นร้อยละ	
	แบบทดสอบกลุ่มฯ	แบบทดสอบจังหวัด
คำศัพท์	8.33	12.50
ความสามารถในการฟัง	-	17.50
ความสามารถในการอ่านในใจ จับใจความ	27.50	22.50
ความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์ ทางภาษาและการใช้ภาษา	64.17	47.50

จากตารางที่ 44 จะเห็นว่าแบบทดสอบทั้งในระดับกลุ่มโรงเรียนและระดับจังหวัดให้ความสำคัญด้านความเข้าใจหลักเกณฑ์ทางภาษา และการใช้ภาษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.17 และ 47.50 ตามลำดับ ซึ่งแต่ละสมรรถภาพมีรายละเอียดดังนี้

คำศัพท์ เป็นคำถามเกี่ยวกับการสะกดคำ การเลือกคำให้สอดคล้องกับรูปภาพ การเลือกคำที่มีความสัมพันธ์กัน การเลือกคำให้สอดคล้องกับความหมาย ความสามารถในการฟัง เป็นการวัดในลักษณะให้ผู้ควบคุมกำกับห้องสอบอ่านเรื่องราวหรือข้อความเป็นตอน ๆ ให้ผู้สอบฟัง จากนั้นให้ผู้สอบเลือกคำตอบที่ปรากฏในแบบทดสอบ

ความสามารถในการอ่านในใจ จับใจความ เป็นการวัดในลักษณะกำหนดเรื่องราวสั้น ๆ มาให้อ่าน แล้วให้นักเรียนตอบคำถามจากเนื้อเรื่อง

ความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ทางภาษาและการใช้ภาษา เป็นคำถามในลักษณะให้เลือกคำหรือข้อความที่เหมาะสมเติมลงในช่องว่าง บทสนทนา

การตั้งประโยคจากรูปภาพ การใช้คำให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

จากการวิเคราะห์แบบทดสอบ ในภาพรวมนั้นแบบทดสอบของกลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใสมีความสอดคล้องกับแบบทดสอบประเมินคุณภาพระดับจังหวัด อยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพมีความสอดคล้องกันมากที่สุด ดังแสดงไว้ในตารางที่ 42 และ ตารางที่ 43 ส่วนแบบทดสอบกลุ่มประสบการณ์อื่นๆ จะมีบางสมรรถภาพที่แบบทดสอบกลุ่มโรงเรียนวัดแต่แบบทดสอบจังหวัดไม่ได้วัด หรือแบบทดสอบ จังหวัดวัดแต่แบบทดสอบกลุ่มไม่ได้วัด ดังแสดงในตารางที่ 45

ตารางที่ 45 การเปรียบเทียบสมรรถภาพที่แบบทดสอบกลุ่มโรงเรียน และแบบทดสอบประเมินคุณภาพระดับจังหวัดไม่ได้วัดร่วมกัน

สมรรถภาพที่วัด	
กลุ่มโรงเรียนวัดแต่จังหวัดไม่ได้วัด	จังหวัดวัดแต่กลุ่มโรงเรียนไม่ได้วัด
ภาษาไทย	
ความสามารถในการใช้ภาษา	ความสามารถในการอ่านเร็ว
ความรู้ความจำเนื้อเรื่องในบทเรียน	ความสามารถในการฟัง
คณิตศาสตร์	
—	ทักษะในการคิดเลขเร็ว
สປซ.	
—	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
ภาษาอังกฤษ	
—	ความสามารถในการฟัง

ในด้านกรเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า มีบางสมรรถภาพที่ครูไม่ให้ความสนใจหรือฝึกฝนเท่าที่ควร เช่น ความสามารถในการอ่านเร็ว ทักษะในการคิดเลขเร็ว โดยเฉพาะทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นับเป็นนโยบายของ สปช. ที่พึงจะมาเน้นในปีการศึกษา 2528 ดังนั้นครูสอนจึงยังปรับตัวไม่ทัน กอปรกับการสอนให้นักเรียนเกิดทักษะดังกล่าว ครูจะต้องมีความรู้ความสามารถและมีอุปกรณ์ประกอบการสอน แต่สภาพปัจจุบันครูยังไม่ได้รับการฝึกอบรม และมีอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ค่อนข้างต่ำ และเมื่อพิจารณาผลการเรียนเป็นรายกลุ่มประสบการณ์ พบว่า กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างสูงกว่ากลุ่มประสบการณ์อื่นๆ ซึ่งรายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 46

ตารางที่ 46 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปลายปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530 ระหว่างกลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใส โรงเรียนบ้านโนนหิน และโรงเรียนบ้านหนองตะเคว

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ			
กลุ่มประสบการณ์	กลุ่มร.ร.กุดน้ำใส ร.ร.บ้านโนนหิน ร.ร.บ้านหนองตะเคว		
ส่น.	83	82	82
กพอ.	72	73	77
ภาษาไทย	69	70	66
ภาษาอังกฤษ	68	71	75
สปช.	65	59	68
คณิตศาสตร์	55	52	52
เฉลี่ย	69	68	70

7.3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระบบการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษาในปัจจุบันพบว่า ยังปฏิบัติได้ไม่สมบูรณ์ และถูกต้องตามระเบียบการประเมินผลการเรียน พ.ศ.2524 โดยเฉพาะในส่วนของหลักการที่ว่า ประเมินผลเพื่อปรับปรุง การเรียนการสอนหรือสอบเพื่อสอน แต่ยังคงกระทำในลักษณะสอบเพื่อสอบ มากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากมาจากหลายปัจจัย จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระบบการวัดและประเมินผลการเรียนได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง ระบบการบริหารงานด้านวิชาการ ชุมชนและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยดังกล่าวต่างก็มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบ ซึงกันและกัน ดังนี้

7.3.1 ครูผู้สอน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด เพราะครูเป็นผู้จัดประสบการณ์ การเรียนรู้นให้แก่เด็กเรียน ตลอดจนทำการวัดและประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และปลายภาคเรียน ดังนั้นคุณลักษณะหรือตัวแปรเกี่ยวกับครู จะส่งผลกระทบต่อระบบการวัดและประเมินผล ได้แสดงไว้ในตารางที่ 47

ตารางที่ 47 ตัวแปรเกี่ยวกับครูระหว่างโรงเรียนบ้านหนองตะไคร้ กับโรงเรียนบ้านโนนหิน

ตัวแปร	โรงเรียน บ้านหนองตะไคร้	โรงเรียน บ้านโนนหิน
จำนวนครูทั้งหมด	6	6
ครูที่มีอายุเกิน 30 ปี และประสบการณ์ สอน 10 ปี ขึ้นไป	4	2
สัดส่วนจำนวนครูทำหน้าที่พิเศษนอก เหนือจากงานในโรงเรียน	1: 0.33	1: 0.33
การมีครูครบชั้น	ครบ	ครบ
สัดส่วนวุฒิครู ค่ากว่าปริญญาตรี : ปริญญาตรี	1: 5	1: 0.33
สัดส่วนครู: ชั่วโมงทำการสอนในหนึ่งสัปดาห์	1:26.67	1:26.67

จำนวนครูทั้งสองโรงเรียน (รวมทั้งครูใหญ่ และวิชาการกลุ่ม-โรงเรียน) หอศึกกับจำนวนห้องเรียน ซึ่งแต่ละห้องมีนักเรียน 13-30 คนในหนึ่งวันครูจะต้องสอนคนละ 5-6 ชั่วโมง บางครั้งผู้บริหารโรงเรียน และ /หรือ ครูวิชาการกลุ่มไปปฏิบัติราชการที่สำนักงานกลุ่ม หรือในกรณีที่มีครูลาหรือขออนุญาตไปทำกิจธุระนอกโรงเรียน ก่อให้เกิดปัญหาครูไม่ครบชั้น ทำให้ครูที่อยู่โรงเรียนต้องรับภาระสอนแทน นับว่าสภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

อายุครูทั้งสองโรงเรียนที่เกิน 30 ปี และมีประสบการณ์สอนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปมักจะมีพฤติกรรมการสอนที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของความสนใจ (Teacher center) มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนน้อย มีการวัดและประเมินผลการเรียน รวมทั้งนำผลจากการวัดมาใช้ประกอบการเรียนการสอนเพียงบางครั้ง ส่วนครูที่มีอายุและประสบการณ์การสอนน้อยกว่า 10 ปี มีความกระตือรือร้นให้ความสนใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลมากกว่าซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สภางค์(2523) และ ชวน (2529) ที่พบว่า "คุณครูที่วัยต่ำและเป็นโสดช่วยทำให้โรงเรียนดีขึ้น เพราะมีความกระตือรือร้นและอดิษฐ์เวลาให้แก่งานการกิจ จะเห็นว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างครูในการทำงานอย่างเห็นได้ชัด มีความสามัคคีพร้อมใจกันปฏิบัติงานให้โรงเรียน เพราะได้รับการยอมรับจากผู้บริหาร มีน้ำใจ รักโรงเรียนและหวังความก้าวหน้าของตนด้วย"

ครูที่ทำหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากงานในโรงเรียน เช่น คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน วิชาการกลุ่มโรงเรียน บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งเหล่านี้มักจะไปราชการบ่อยๆ หงหงตนเองทำหน้าที่สอนอย่างเต็มที่ คือสอนวันละ 5-6 ชั่วโมง เมื่อไปราชการจะต้องมอบภาระงานสอนให้กับครูคนอื่น ซึ่งครูที่ได้รับมอบหมายก็ไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้อย่างเต็มที่ เพียงแต่มอบหมายงานและดูแลความเรียบร้อยให้เท่านั้น

วุฒิของครูมีส่วนทำให้การวัดและประเมินผลไม่เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนะไว้ เช่น ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาค่ำกว่าปริญญาตรี และสำเร็จการศึกษามานานมักจะมีพฤติกรรมการสอนแบบเก่า ๆ

แม้จะได้รับการอบรมเพิ่มเติมแล้วก็ตาม ส่วนครูที่มีทิศทางทางการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะที่สำเร็จการศึกษามาใหม่ๆ มักจะมีความพยายามที่จะปรับปรุงพฤติกรรมการสอน แต่ก็ยังปฏิบัติได้ไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากบางครั้งเกิดความห่อหอยให้เห็นเพื่อนครูคนอื่นมีพฤติกรรมการสอนแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การทบทวนจะกระทำการสอนแตกต่างจากคนอื่น นอกจากจะเสียเวลาในการเตรียมการสอนและเหนื่อยแล้ว ยังถูกกล่าวขวัญอีกว่า "เป็นครูใหม่ ร้อนวิชา คอยตนว่าจะทำได้นานแค่ไหน" ฉะนั้นครูประเภทนี้จึงไม่ได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ และบ่งบายนวันพฤติกรรมก็ไม่ค่อยแตกต่างจากครูคนอื่น ๆ มากนัก

ทัศนคติและความศรัทธาในอาชีพครู มีความสำคัญมากที่จะทำให้เกิดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย จากการเข้าไปคลุกคลีและร่วมกิจกรรมทำให้ทราบว่า ครูมีภาคภูมิใจในอาชีพครูน้อย เพราะคิดว่าตนเองเป็นเพียงครูบ้านนอกที่มีรายได้น้อย สถานะทางงานทางไกลความเจริญ ต้องทำงานหนัก และมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงานน้อย กอปรกับปัจจุบันสภาพทางสังคม เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ภาวะการครองชีพของครูไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นครูจึงต้องหารายได้พิเศษ เช่น การหาปลาขาย การเลี้ยงสัตว์ การรับของมาขาย ฯลฯ

การมีครูครบชั้นและสัดส่วนของครูต่อชั่วโมงทำการสอนในหนึ่งสัปดาห์ ก็มีผลต่อระดับคุณภาพการศึกษา จากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์พบว่า ก่อนปีการศึกษา 2530 โรงเรียนบ้านโนนหินมีครูไม่ครบชั้นและครูบางคนต้องรับผิดชอบนักเรียนถึง 2 ห้องเรียน มาในปัจจุบันโรงเรียนมีครูครบชั้น แต่สัดส่วนครูต่อชั่วโมงทำการสอนในหนึ่งสัปดาห์ยังนับว่าสูง คือ 1:26.67 และเมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนระหว่างจำนวนครูกับนักเรียนเท่ากับ 1:21.33 ก็ยังนับว่าสูงกว่าเกณฑ์ สปช. ตั้งไว้ (1:19) สำหรับโรงเรียนบ้านหนองตะไคร้มีครูครบชั้นมาตลอด และเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนครูต่อนักเรียน ได้เท่ากับ 1:21.16

ขวัญและกำลังใจ การทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน จะทำให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอน (สุเมธ, 2527) ซึ่งมีผู้ค้นคว้าวิจัยและพบว่า ปัจจุบันมีผลต่อขวัญของครูมีหลายประการ เช่น นโยบายการบริหารงาน

วัสดุอุปกรณ์การสอน ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ภาวะในการสอน การจัดการ
 เข้าสอน การเลื่อนขั้นเงินเดือน ความพึงพอใจในหน้าที่การงาน ความ
 สัมพันธระหว่างครูร่วมงาน บทบาทของผู้บริหารที่มีต่อครู เป็นต้น จากการ
 ศึกษาพบว่า ห้างสองโรงเรียนครุในโรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน อยู่
 ร่วมกันแบบพี่น้อง พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ผู้บริหารโรงเรียนและครูมักจะจัด
 กิจกรรมสังสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่น ถ้าครูคนใดมีโชคถูกรางวัล
 ก็จะเลี้ยงฉลองโดยทำอาหารกลางวันรับประทานร่วมกันที่โรงเรียน ส่วนการ
 พิจารณาความดีความชอบนั้นใช้ระบบลำดับการมาก่อน-หลัง ซึ่งปรากฏว่า ผู้
 บริหารตนจะได้รับการพิจารณาให้ขึ้นเงินเดือนสองชั้นจะขยับทำงานเป็นพิเศษ
 ในช่วงเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม สำหรับครุคนอื่น ๆ ก็ปฏิบัติงานเช่นที่เคย
 ปฏิบัติมา นับว่าเป็นการพิจารณาที่ง่าย เกิดความสบายใจทั้งผู้บริหารและผู้
 ใต้บังคับบัญชา

7.3.2 ผู้บริหารโรงเรียน จากการศึกษาคุณลักษณะส่วนตัวและลักษณะการ ทำงานของผู้บริหารทั้งสองโรงเรียนพบว่า

ผู้บริหารโรงเรียนบ้านโนนหินอายุ 48 ปี รับราชการมาเป็นเวลา
 16 ปี และดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนนี้มาแล้ว 10 ปี มีวุฒิการศึกษา
 ป.กศ. คุณลักษณะส่วนตัวที่เด่นชัดคือ มนุษย์สัมพันธ์ดี ให้ความเป็นกันเองกับทุก
 คน จนครูในโรงเรียนกล่าวเช่นเดียวกันว่า "ครูใหญ่เป็นผู้ที่มีเมตตาเสียไมตรีดี
 ชอบต้อนรับผู้ที่ไปมาหาสู่ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน รักและเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับ
 บัญชา" สำหรับการบริหารงานในโรงเรียน แบ่งงานออกเป็น 6 งาน ได้แก่
 งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานการเงินพัสดุ งานอาคาร
 สถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยแต่ละงานมอบ
 หมายให้ครูรับผิดชอบสองคน คนหนึ่งเป็นหัวหน้า อีกคนหนึ่งเป็นผู้ช่วย ดังนั้น
 ครูภายในโรงเรียนจะได้รับมอบหมายคนละ 2 งาน หลังจากหมดมอบหมายงาน
 ไปแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีอิสระในการทำ
 งานอย่างเต็มที่ มีการควบคุม กำกับ ติดตามผลน้อย การริเริ่มสร้างสรรค์
 สิ่งต่างๆ เป็นหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละฝ่าย ผู้บริหารคอยแต่ผ่านเรื่องและ
 ให้ความเห็นชอบเท่านั้น การทำงานเช่นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารงาน

แบบเสรีนิยมไทย (Laissez-faire Style หรือ Free-rein) ทำให้ครูบางคนมีความเกรงใจผู้บริหารน้อย และมักจะออกนอกขอบริเวณโรงเรียนไปทำกิจกรรมส่วนตัว หรือมาทำงานช้า ซึ่งผู้บริหารก็ไม่ได้ว่ากล่าวตักเตือนแต่ประการใด ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้ใดยังคับบัญชาเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมาโรงเรียนไม่สม่ำเสมอ บางครั้งมาโรงเรียนเฉพาะตอนเช้าหรือบ่าย บางสัปดาห์มาโรงเรียนเพียง 2-3 วัน ทั้งตนเองเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และต้องสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนจะไปราชการหรือออกไปทำกิจกรรมใดๆ นอกโรงเรียนมักไม่บอกกล่าวให้ทราบ หรือไม่มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน จากลักษณะการทำงานเช่นนี้ จึงเป็นเหตุรบกวนหาของคณะครูภายในกลุ่มโรงเรียนและชาวบ้าน แต่ผู้บริหารท่านนี้ไม่ได้มีท่าทีสนใจความรู้สึกลังเลใจเพราะว่าตนเป็นบุคคลในท้องถิ่นและมีญาติพี่น้องมาก

สำหรับผู้บริหารโรงเรียนบ้านหนองตะเภา อายุ 37 ปี รับราชการมาแล้ว 17 ปี และดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนมาแล้ว 7 ปี มีวุฒิการศึกษา กศ.บ. คุณสมบัติส่วนตัวที่เด่นชัดคือ มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง มีความคล่องแคล่วกระฉับกระเฉง มีมนุษยสัมพันธ์อันดี มีปฏิภาณไหวพริบ เป็นที่เคารพนับถือของครูในกลุ่มโรงเรียนและชาวบ้าน มีฐานะมั่นคง มีความเสียสละทั้งเวลา แรงงาน และทรัพย์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความขยัน มีความรับผิดชอบ เป็นคนหัดเหตุผล ไม่ชอบขัดใจเพื่อน เช่น การดื่มสุรา การร่วมสังสรรค์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการพูด รู้จักพูดจูงใจคนอื่นให้ทำงาน ตลอดจนสามารถสื่อความคิดให้คนอื่นเข้าใจ

การบริหารงานในโรงเรียน แบ่งงานออกเป็น 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานปกครอง-อาคารสถานที่ และงานกิจการนักเรียน โดยแต่ละงานมอบหมายให้ครูรับผิดชอบสองคน คนหนึ่งเป็นหัวหน้า อีกคนหนึ่งเป็นผู้ช่วย ดังนั้นครูภายในโรงเรียนจะได้รับมอบหมายคนละ 1-2 งาน หลังจากหมดมอบหมายงานไปแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะเปิดโอกาสให้ผู้ใดยังคับบัญชามีอิสระในการทำงานอย่างเต็มที่ มีการควบคุม กำกับ และติดตามผลเป็นระยะ ส่วนการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ส่วนใหญ่ผู้บริหารจะเป็นผู้เสนอในที่ประชุม โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใดยังคับบัญชามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น อย่างไรก็ตามการบริหารงานในโรงเรียนไม่สามารถ

ทำได้เต็มที่ เพราะผู้บริหารมีภาระหน้าที่ในฐานะที่เป็นประธานกลุ่มและประธานสวัสดิการเงินภายในกลุ่ม จึงต้องไปราชการบ่อย ๆ แต่เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้อาวุโสที่สุดในโรงเรียนและเป็นที่เคารพนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้การดำเนินงานภายในโรงเรียนไม่มีอุปสรรคนัก

ส่วนการบริหารงานในระดับกลุ่มโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารท่านนี้เพิ่งเข้ามารับตำแหน่งในปีการศึกษา 2530 ก็ประสบปัญหาหลายประการ ทั้งด้านส่วนตัวและการทำงาน เช่น ตนเองเป็นผู้บริหารที่อายุน้อยเมื่อเทียบกับผู้บริหารโรงเรียนอื่นๆ รวมทั้งเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีครูครบชั้นพอดี จะเน้นการที่ตนไปราชการกลุ่มโรงเรียนบ่อย ๆ ทำให้โรงเรียนเกิดปัญหาครูไม่ครบ และถ้าไม่ไปทำงานที่สำนักงานกลุ่ม เจ้าหน้าที่ในสำนักงานกลุ่มก็ปฏิบัติงานอย่างไม่เต็มที่ นอกจากนั้นการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงานของกลุ่มมักจะได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนอื่นค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะในเรื่องการขอขี้อบรมที่มีความรู้ความสามารถมาทำงานให้กลุ่มโรงเรียนตามเวลาที่กำหนด ก่อปรทงทางกลุ่มโรงเรียนมีงบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้ประธานกลุ่มต้องทุ่มเทและเสียสละเวลา ทรัพย์สิน และบุคลากรในโรงเรียนของตนมาช่วยทำงาน

ในส่วนของคณะกรรมการภายในกลุ่ม กรรมการศึกษา และชาวบ้านหนองตะใคร่ได้กล่าวถึงผู้บริหารคนนี้เป็นผู้บริหารที่หมั่นหมัดความตั้งใจในการทำงาน ใจกว้าง มีมนุษยสัมพันธ์ดี และทำคุณประโยชน์ให้กับกลุ่มโรงเรียน โรงเรียน และหมู่บ้านมากพอสมควร

7.3.3 นักเรียน จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักเรียนทั้งสองโรงเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม การประมงหรือรับจ้าง มีเวลาดูแลเอาใจใส่ในเรื่องการศึกษาของลูกน้อย รวมทั้งเมื่อนักเรียนเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ไม่มีโอกาสที่จะได้เรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้น แต่จะต้องออกไปช่วยผู้ปกครองทำมาหากิน จากสถิติปีการศึกษา 2530 พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านโนนหิน สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่ได้เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เลย ทั้ง ๆ ที่หมู่บ้านตั้งอยู่ห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลเพียง 1 กิโลเมตร และทางโรงเรียน

มัธยมศึกษาดังกล่าวยังให้สิทธิพิเศษด้านต่าง ๆ เช่น ไม่ต้องสอบเข้า ไม่เสียค่าเล่าเรียน ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจน ฯลฯ ที่เป็นเช่นนั้นเกิดจากหลายกรณี เช่น กรณีหนึ่ง นักเรียนที่เรียนดีแต่ครอบครัวไม่สนับสนุน เพราะเห็นว่านักเรียนรันทดศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา มักจะเป็นคนไม่ชอบทำงาน เอาแต่รวมกลุ่มกันเล่นกีฬา และเมื่อสำเร็จออกมาแล้วก็มักจะว่างงาน สิ้นทุนเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วออกมาทำงานเลยไม่ได้ กรณีที่สอง ครอบครัวอยากให้ลูกเรียนต่อ แต่เนื่องจากลูกเรียนอ่อน กลัวว่าลูกจะเรียนไม่สำเร็จจึงไม่ส่งลูกเข้าเรียนต่อ ส่วนโรงเรียนบ้านหนองตะเภาในปีการศึกษา 2530 มีนักเรียนเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ของทั้งหมดบ้านมีระยะทางห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลถึง 6 กิโลเมตร แต่มักมีนักเรียนมาเรียนโดยการขี่จักรยาน คนที่มาเรียนเป็นกลุ่มรวมกันค่อนข้างดี และมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมาตลอด ส่วนนักเรียนที่ไม่เรียนต่อก็ช่วยเหลือครอบครัวทำมาหากิน

การที่นักเรียนจะต้องช่วยเหลือครอบครัวทำงาน หรือบ้านพักของนักเรียนห่างจากโรงเรียน หรือต้องอาศัยบนเรือนแพ ทำให้นักเรียนที่เรียนอ่อนไม่ได้รับการสอนซ่อมเสริมนอกเวลาเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นครูจึงต้องพยายามหาทางช่วยเหลือเพื่อให้นักเรียนตกชั้นขึ้นด้วยการเพิ่มคะแนนภาคปฏิบัติและ/หรือภาคความรู้ ทำให้การวัดและประเมินผลการเรียนไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงนัก

นอกจากนี้นักเรียนที่ติดตามครอบครัวไปทำงานหอน หรือนักเรียนที่ขาดเรียนบ่อยๆ ทำให้ครูประจำชั้นไม่สามารถลงข้อมูลการมาเรียนที่เป็นจริงได้ นับว่ามีผลกระทบต่อการวัดและประเมินผล ในแง่ทำให้เกณฑ์การพิจารณาการตัดสินผลการเรียนมีความสำคัญลดลง ตลอดจนเป็นการไม่ยุติธรรมสำหรับนักเรียนบางคนที่มาเรียนทุกวัน

อุปกรณ์ประกอบการเรียนของนักเรียนเช่น หนังสือ สมุด ปากกา ดินสอ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ ที่ใช้ในระหว่างการเรียนรู้มักเป็นตัวแทนของความสำคัญต่อระบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล จากการสังเกตพบว่า ทั้งสองโรงเรียนนักเรียนยังขาดแคลนสิ่งเหล่านี้อย่างมาก โดยเฉพาะหนังสือเรียน หนังสือแบบฝึกหัด ซึ่งทางโรงเรียนมีจำนวนจำกัดมีการ

ข้าราชการและแม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ดังนั้นเมื่อครูสั่งให้นักเรียนทำการบ้าน จึงปรากฏว่า นักเรียนบางคนมักไม่ทำ อันเนื่องมาจากไม่มีหนังสือเป็นต้น

ด้านการเรียน จากการศึกษาพบว่า นักเรียนใช้เวลาอ่านหนังสือ ทำแบบฝึกหัดอยู่โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการเรียนพิเศษนอกเวลาเรียน เมื่อใกล้เวลาสอบ จะมีนักเรียนจำนวนน้อยมากที่อ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบ ปลายภาคเรียนและ/หรือปลายปี จึงจะเห็นได้จากก่อนวันสอบหรือในวันสอบ นักเรียนยังเล่นกีฬา จับกลุ่มคุยกัน หรือมีการละเล่นอื่นๆ โดยมิได้สนใจจะอ่านหนังสือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะที่สถานศึกษานักเรียนคนใดมาสอบทุกครั้งจะได้เลื่อนชั้น ดูเหมือนว่านักเรียนให้ความสำคัญของการเข้าสอบมากกว่าความรู้ของตนเองควรจะได้รับ ซึ่งในเรื่องนี้อาจารย์สำเนียง กล่าวว่า โรงเรียนบ้านโนนหิน จะมีนักเรียนส่วนหนึ่งที่ขาดเรียนบ่อยๆ เป็นเหตุให้เรียนอ่อน แต่เมื่อใดที่ทางโรงเรียนแจ้งว่าจะมีการทดสอบ นักเรียนเหล่านั้นจะมาโรงเรียน ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำ

พื้นฐานความรู้ของนักเรียนก็มีส่วนสำคัญที่จะกระตุ้นให้ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาที่โรงเรียนบ้านโนนหิน ส่วนใหญ่มีพื้นฐานด้านการอ่าน เขียน หรือคิดเลขค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้สืบเนื่องจากก่อนนทางโรงเรียนประสบปัญหาด้านครุไม่ครบชั้นเรียน ครุย้ายบ่อย และทางโรงเรียนให้ความสำคัญในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 น้อย เช่น ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 มีวุฒิต่ำ ไม่ได้เรียนวิชาครุมาโดยตรง และมีกิจกรรมนอกเหนือบริเวณโรงเรียนเสมอๆ ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการวางพื้นฐานที่ดี ซึ่งเมื่อเรียนชั้นสูงขึ้นไปก็เกิดปัญหามากยิ่งขึ้น เป็นต้นว่าอ่านหนังสือไม่ได้ หรืออ่านไม่คล่อง คิดเลขช้า ขาดความแม่นยำ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้นักเรียนเหล่านั้นขาดเรียน ส่วนโรงเรียนบ้านหนองตะเภาครุมีลักษณะไม่แตกต่างจากนั้นนัก แต่มีข้อแตกต่างที่ ครุมาทำงานหนักอยู่ยาวนานหลายปี จึงรู้จักนักเรียน คุ้ปกครองค่อนข้างดี อย่างไรก็ตามทางโรงเรียนยังให้ความสำคัญชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 น้อยกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ดังจะเห็นได้จาก ครูใหญ่ซึ่งต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งไปทำงานที่กลุ่มโรงเรียนหรือไปติดต่อราชการบ่อยๆ แต่มารับผิดชอบสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เมื่อครุใหญ่ไม่อยู่ ครูอ่านหนังสือสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ต้องมาดูแลแทน ก่อปรกับครูอานนท์เป็นผู้มีวุฒิค่าที่สุดในโรงเรียน มีประสบการณ์สอน 12 ปี ดังนั้นจึงสอนแบบบรรยาย ขาดอุปกรณ์ ด้วยเหตุนี้นักเรียนจึงไม่ได้รับการวางแผนฐานทางการเรียนที่เท่าเทียม

7.3.4 ผู้ปกครอง ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งอาจทำได้โดยให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการสอดส่องดูแล อบรมความประพฤติ และเอาใจใส่การเรียนของนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้าน รวมทั้งให้ข้อมูลที่เป็นจริง ร่วมปรึกษาหารือกับคณะครูเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน

จากการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนบ้านโนนหินเอาใจใส่เรื่อง การเรียนหรือสนับสนุนการเรียนของเด็กค่อนข้างน้อย ดังจะเห็นได้จากการซื้อวัสดุอุปกรณ์การเรียน ผู้ปกครองส่วนมากจะซื้อเพียงสมุด ดินสอ กระเป๋า ให้นักเรียนช่วงเปิดภาคเรียนของปีการศึกษาใหม่ หลังจากนั้นไม่ค่อยรับแจกจากโรงเรียน ส่วนหนังสือเรียน และหนังสือแบบฝึกหัด ก็ให้นักเรียนขอยืมโรงเรียนใช้ ด้านการเรียนของบุตรหลานก็เช่นกัน ผู้ปกครองส่วนมากไม่ได้สอบถามพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนในแต่ละวัน หรือเอาใจใส่ การอ่านหนังสือ การทำแบบฝึกหัด กิจกรรมอื่นๆ ให้นักเรียนมาทำที่บ้าน ตลอดจนไม่ค่อยมีการติดต่อ ปรึกษาหารือกับทางคณะครู และปีการศึกษาที่ผ่านมา ทางโรงเรียนก็ยังไม่เคยประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้ผู้ปกครองทราบ ด้วยเหตุนี้กิจกรรมที่จัดภายในโรงเรียนจึงเป็นกิจกรรมของครู-นักเรียน โดยมีชาวบ้านมาร่วมเป็นส่วนน้อย ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ และการประมง ลักษณะงานเหล่านี้ต้องใช้แรงงาน จึงเกิดความเมื่อยล้า เมื่อกลับถึงบ้านก็หุงหาอาหาร รับประทานแบบง่าย ๆ แล้วเข้านอนแต่หัวค่ำ ทำให้ไม่มีเวลาสนใจลูกมากนัก หรือผู้ปกครองบางคนคิดว่า โรงเรียนมีสมุด ดินสอ แบบเรียน อุปกรณ์ต่างๆ มาก และมีไว้สำหรับแจกนักเรียนอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องซื้อ ให้ไปคอยรับแจกหรือไปขอที่โรงเรียน

สำหรับคู่ปกครองโรงเรียนบ้านหนองตะไคร้ ก็มีลักษณะไม่แตกต่างจากคู่ปกครองโรงเรียนบ้านโนนหินมากนัก แต่เนื่องจากโรงเรียนดังกล่าวมีครูอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 3 คน ประกอบอาชีพเสริมร่วมกับชาวบ้าน เช่น หาปลา ข่าย ทำให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างครูกับชาวบ้าน ดังนั้นเมื่อทางโรงเรียนมีเรื่องที่จะประชาสัมพันธ์ให้คู่ปกครองทราบ จึงได้รับความร่วมมือพอสมควร นอกจากนั้นยังมีครูใหญ่คอยกระตุนการทำงานของครู และกระตุ้นให้คู่ปกครองเอาใจใส่ต่อลูกหลาน ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนอื่นๆ ภายในกลุ่ม อย่างไรก็ตามยังมีคู่ปกครองนักเรียนบางคน ที่ไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเท่าที่ควร บุคคลเหล่านั้นส่วนมากอพยพมาจากท้องถิ่นอื่น ประกอบอาชีพหาปลา มีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง อาศัยอยู่ตามเรือนแพ หรือหัตถ์สาธารณะ เมื่อถึงคราวอพยพไปท้องถิ่นใหม่ได้แจ้งย้ายนักเรียนออกจากโรงเรียน ทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถติดตามนักเรียนมาเรียนได้ ทางโรงเรียนจึงแก้ปัญหาโดยการลงเวลาการมาเรียนให้เป็นครั้งคราว แต่ไม่น้อยกว่า 80 % ของเวลาเรียนตลอดปีการศึกษา ครั้นถึงเวลาใกล้สอบปลายปี ทางโรงเรียนจะติดต่อคู่ปกครองให้พานักเรียนมาเข้าสอบปลายปี หรือให้ทำเรื่องขอย้ายหลักฐานการเรียนไปเรียนโรงเรียนอื่น ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือพอสมควร ในเรื่องการเรียนต่อระดับสูงขึ้น คู่ปกครองส่วนใหญ่มีแนวคิดเช่นเดียวกับคู่ปกครองนักเรียนบ้านโนนหินคือ ไม่อยากให้เรียนต่อ อยากให้ช่วยทำงานหารายได้มาจนเจือจรรบครัวมากกว่า ส่วนกรรมการศึกษามีบทบาทต่อการพัฒนาโรงเรียนค่อนข้างน้อย และจะให้ความช่วยเหลือบ้างในกรณีทางโรงเรียนจัดกิจกรรม

7.3.5 ระบบการบริหารงานทางวิชาการ

ระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีผลกระทบต่อระบบการวัดและประเมินผล ที่สำคัญมี 2 ประการ คือ การนิเทศ และการประเมินคุณภาพนักเรียน

7.3.5.1 การนิเทศ มีความมุ่งหมายที่จะช่วยครูให้เป็นครูที่สอนดีขึ้น ช่วยเด็กให้เรียนดีขึ้น และปรับปรุงโรงเรียนให้ดีขึ้น ในปีการศึกษา 2529-2530

ทั้งสองโรงเรียนไม่ได้รับการนิเทศ ตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หรือสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ แต่จะได้รับการนิเทศจากคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนเป็นครั้งคราว ประมาณปีการศึกษาละ 1-3 ครั้ง เช่น ในช่วงที่พิจารณาความดีความชอบ การดำเนินการสอบปลายภาคเรียน หรือการติดตามผลการปฏิบัติงาน เป็นต้น การนิเทศของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน จะกระทำเพียงการตรวจเอกสารต่างๆ ที่โรงเรียนควรจะมี แล้วได้จัดทำไว้เป็นหลักฐานหรือไม่ เช่น สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (ป.01) แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี (ป.02) สมุดประจำชั้น (ป.02-2) บัญชีเรียกชื่อนักเรียน (ป.03) เป็นต้น แล้วสรุปผลให้คำแนะนำแก่ครูเป็นรายโรงเรียน ซึ่งใช้เวลาในนิเทศ ตรวจสอบโรงเรียนละประมาณ 1-3 ชั่วโมง หลังจากตรวจเยี่ยมครบทุกโรงเรียนแล้ว จะมีการประชุม สรุปผลและให้ข้อเสนอแนะ จัดทำเป็นเอกสารส่งไปยังโรงเรียนต่างๆ ภายในกลุ่ม ดังแสดงไว้ในภาคผนวก ค

จากการสังเกตโรงเรียนกรณีศึกษาทั้งสองโรงเรียนพบว่า ก่อนระยะคณะกรรมการกลุ่มจะมาตรวจเยี่ยม ทางกลุ่มได้แจ้งวันเวลาล่วงหน้า ทำให้คณะครูได้จัดเตรียมเอกสาร หลักฐานต่างๆ ไว้ โดยเอกสารบางอย่างมักจัดทำก่อนวันมาตรวจ 1-2 วัน ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบการวัดและประเมินผลดังนี้

- ทำให้ครูในโรงเรียนมีความกระตือรือร้นในการจัดเตรียมเอกสาร ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลไว้ให้พร้อม ซึ่งถ้าไม่มีการออกตรวจเยี่ยมครูบางคนอาจไม่จัดทำ หรือจัดทำเอกสารไม่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ถึงกระนั้นก็ยังพบว่าครูบางคนยังจัดทำไม่ถูกต้อง ไม่เรียบร้อย

- เป็นการกระตุ้นให้ครูสอนมีการพัฒนาการทำงานขึ้น เช่น มีการจัดและตกแต่งห้องเรียน ตลอดจนชั้นเรียนทำงานขึ้น

- ข้อมูลที่รอกลงในเอกสารบางอย่างคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง เพราะกระทำอย่างรีบเร่ง เป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น

หลังจากผ่านการตรวจเยี่ยมจากคณะกรรมการกลุ่มแล้ว สภาพการณ์ต่างๆ ในโรงเรียน มีลักษณะเช่นเดียวกับที่เคยปฏิบัติมา จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มโรงเรียนทำให้ทราบว่า การตรวจเยี่ยมหมั้นการตรวจสอบเอกสาร

ต่างๆ ของโรงเรียนภายในกลุ่ม จะกระทำประมาณปีการศึกษาละครั้ง นอก
นั้นจะเป็นการไปมาหาสู่กันธรรมดา ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี
ระหว่างครูภายในกลุ่มโรงเรียน

7.3.5.2 ระบบการประเมินคุณภาพ การประเมินคุณภาพนักเรียน เป็น
มาตรการหนึ่ง สปช. เริ่มดำเนินการ ด้วยตระหนักว่า การประเมินคุณภาพ
นักเรียนทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญส่วนหนึ่ง สำหรับเป็นพื้นฐานของการวางแผนพัฒนา
คุณภาพการประถมศึกษา ในปีการศึกษา 2527 สำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อ
พิจารณาผลการจัดการศึกษาของจังหวัดและผลรวมของประเทศ โดยสม
นักเรียนที่เป็นตัวแทนของแต่ละจังหวัด และได้ดำเนินการประเมินทุกปีต่อเนื่อง
กันมา นอกจากการประเมินคุณภาพนักเรียนในระดับประเทศแล้ว สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยังจัดสร้างแบบประเมินให้แก่แต่ละจังหวัด
ประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระดับจังหวัดด้วย โดยให้ประ
เมินนักเรียนทุกคน ทุกโรงเรียน เพื่อทราบผลเป็นรายห้องเรียน โรงเรียน
กลุ่มโรงเรียน และอำเภอ ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือจากวิทยาลัยครูและเขต
การศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษาของนัก-
เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นรายกลุ่มประสบการณ์ ระดับจังหวัด อำเภอ
กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน

- เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา
ระดับประถมศึกษาของจังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน ใน
รูปของการบริหาร การนิเทศติดตามผล การประเมินผล และการแนะแนว

- เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับเปรียบเทียบการประเมินความก้าว
หน้าในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของจังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียน
และโรงเรียน กับนักเรียนในรุ่นต่อไป

โครงการการประเมินคุณภาพนักเรียน นับเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ทำให้
กระบวนการวัดและประเมินผลการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ดังจะเห็น

ได้จากก่อนปีการศึกษา 2527 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ยังไม่ได้ดำเนินการจัดทำโครงการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้กลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใสจัดการวัดและประเมินผลการศึกษาตนเองภายในโรงเรียน ไม่มีการประเมินจัดลำดับคุณภาพการศึกษาภายในกลุ่ม ไม่มีการจัดทำแบบทดสอบร่วมกัน โรงเรียนขนาดใหญ่ที่รับงบประมาณมาก ก็สามารถจัดทำเครื่องมือหรือแบบทดสอบขึ้นใช้เอง ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กซึ่งได้รับงบประมาณน้อยไม่สามารถจะจัดทำเครื่องมือหรือแบบทดสอบขึ้นใช้ภายในโรงเรียนได้ เนื่องจากต้องนำเงินงบประมาณดังกล่าวไปจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ทำเป็นอื่นๆ ดังนั้นจึงทำการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยใช้วิธีเขียนข้อสอบบนกระดาน อ่านข้อสอบให้นักเรียนฟัง หรือประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมรวมๆ ในปลายภาคเรียนหรือปลายปี ซึ่งการกระทำเช่นนั้นส่งผลถึงระดับคุณภาพการศึกษาภายในกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

เมื่อสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2527 เป็นต้นมา โดยกระทำในลักษณะการจัดลำดับของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน และอำเภอ ทำให้ผู้บริหารและคณะครูเกิดความตื่นตัว เนื่องจากผลการประเมินพบว่า กลุ่มโรงเรียนกุดน้ำใสหรือโรงเรียนของตนมีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มโรงเรียนหรือโรงเรียนอื่น ๆ ภายในจังหวัด ตลอดจนผู้บริหารระดับสูงได้กระตุ้นให้มีการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นในปีการศึกษาต่อไป ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนโดยการนำของประธานกลุ่ม ได้ริเริ่มโครงการทางวิชาการหลายโครงการ เช่น โครงการจัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียน โครงการจัดทำแบบทดสอบวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ในสมุดประจำชั้น โครงการนิเทศและติดตามผลการศึกษา เป็นต้น

จากการดำเนินการตามโครงการเหล่านี้ ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันในระดับกลุ่มโรงเรียนมากขึ้น มีการใช้ทรัพยากรบุคคล อันได้แก่ วิชาการกลุ่มให้สามารถทำงานเพื่อส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสังเกตการทำ

งานของวิชาการกลุ่มชุดปัจจุบัน จะเห็นว่า ทุกคนเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เสียสละแรงงาน เวลา และทรัพย์สิน ดังเช่น การจัดทำแบบทดสอบบางครั้งจะต้องเร่งให้เสร็จทันเวลา ดังนั้นครูวิชาการกลุ่มจึงทำงานทั้งวันเสาร์-วันอาทิตย์ และเลิกงานเวลา 19.00-20.00 น. ตลอดจนการออกดำเนินการสอบภายในกลุ่มโรงเรียนโดยใช้พาหนะของตนเอง และไม่ได้รับค่าเบี่ยงเบนค่าจ้างนรรถ แต่อย่างใด

โครงการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นับว่าส่งผลกระทบต่อระบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเป็นอย่างมาก ทั้งครูผู้สอนมักเร่งสอนให้จบเนื้อหาวิชา เพื่อให้มีเวลาให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้โดยการทำแบบทดสอบหลายๆ ก่อนที่จะมีการประเมินคุณภาพในเดือนมีนาคม ซึ่งนับว่าเป็นการกระทำขัดกับหลักการที่ว่า "สอบเพื่อค้นและพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์"

นอกจากนี้ ผู้บริหารและคณะครูภายในกลุ่ม ยังไม่ค่อยจะเชื่อมั่นในผลการประเมินคุณภาพของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน เนื่องจากกระบวนการดำเนินการสอบ และการจัดกระทำข้อมูลของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนแตกต่างกันไป แม้ว่าใช้เครื่องมือวัดผล และกำหนดวัน เวลาสอบเหมือนกันก็ตาม

7.3.6 ชุมชนและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนบ้านโนนหิน เป็นโรงเรียนที่ตั้งขึ้นใหม่พร้อมกับหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2508 แต่เดิมหมู่บ้านนี้เป็นชุมชนขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในหุบเขาล้อม เมื่อทางราชการสร้างเขื่อนอบรัตน์ ทำให้ท่อยอาศัยและทำมาหากินถดถอยลง จึงมีชาวบ้านจำนวนหนึ่งอพยพขนมาบนเนิน ตั้งเป็นหมู่บ้านในปัจจุบัน ส่วนชาวบ้านที่เหลือได้อพยพไปทำมาหากินที่อื่น หลังจากอพยพมาสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านก็ยากลำบาก ก่อนหน้านี้ได้ผลผลิตดี ปัจจุบันชาวบ้านมีอาชีพทำนา ทำไร่ และหาปลา เนื่องจากทำเลไม่เหมาะสมจึงได้ผลผลิตไม่มากนัก เป็นสาเหตุให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะคนหนุ่มสาวไปประกอบอาชีพรับจ้างที่กรุงเทพฯหรือต่างจังหวัดในบางฤดูกาล ส่งผลถึงไม่ค่อยมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในการพัฒนาหมู่บ้าน วัด และโรงเรียน สำหรับวัดก็มักจะขาดพระ

ภิกษุสงฆ์ พระที่เคຍຍຍຕ້ອຍໄປຈຳພຣາທວັດອື່ນ ຈາກສຳພາດັ່ງກ່າວຈະເຫັນວ່າ ຂ້າວບ້ານສັນໃຈໃນເລື່ອງການທຳມາຫາກິນເພື່ອຍັງຊີພາກກວ່າເລື່ອງອື່ນ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ການ ສຶກສາໄດ້ຮັບການເອົາໃຈໃສ່ນ້ອຍແລະພັດທະນາເທົ່າທີ່ຄວນ ສ່ວນການຕິດຕໍ່ສື່ສານກັບ ສັງຄມກາຍນອກ ມີຄົນຄົນລຽງເຂົ້າໝູ່ບ້ານ ເຮັດໃຫ້ການເດີນທາງມີຄວາມສະດວກພອ ສມຄວນ ນອກຈາກນີ້ຍັງມີໄຟຟ້າ ບາງກ່ອບຄຽມມີເຄື່ອງອຳນວຍຄວາມສະດວກ ເຊັ່ນ ຕີເຢັນ ໂທຣທັສ ພັດລມ ວິທຍ ເປັນຕົ້ນ ແຕ່ຍັງຂາດແຄນເລື່ອງນ້ຳດື່ມ ນ້ຳໃຊ້ ເພາະບຣີເວທຸງທຸມບ້ານ ໃຕ້ພື້ນດິນເປັນຫີນຊີລາແລງ ໄດ້ສາມາດເຈາະນ້ຳ ບາດາລໄດ້ ຈຶ່ງເຈາະນ້ຳທຸກມື້ຂອງກຣມອນາມັຍກະຫຽວງສາຮາຣາຊສຸມາຊເຈາະ 2 ຄຽງແຕ່ບໍ່ປະສົບຜົນສຳເລັດ

ຈາກສຳພາດຂອງໂຮງເຣີນທຸງທຸງກ່ອນຈາກຕົວອຳເກວ (25 ກມ.) ແລະ ຈັງຫວັດ (77 ກມ.) ເຮັດໃຫ້ບໍ່ໄດ້ຮັບການນິເສດ ຕຽວເຢັຍມຈາກເຈົ້ານ້ຳໃນ ຣະດັບດັ່ງກ່າວ ອັນເປັນສາເຫດໜຶ່ງເຮັດໃຫ້ໂຮງເຣີນບໍ່ມີການພັດທະນາເທົ່າທີ່ຄວນ

ສ່ວນໂຮງເຣີນບ້ານທຸງທຸງຕະໂກຣ ເປັນໂຮງເຣີນທຸງທຸງເມື່ອ ພ.ສ.2489 ເດີມທຸມບ້ານຕັ້ງຕຸຍທຸກບລຸມ ເມື່ອໄດ້ຍືນຂ້າວວ່າທາງຣາຊກາຣຈະສ້າງເຂື່ອນຈຶ່ງ ພາກັນອອກພາຍໃນບຣີເວທຸງພື້ນໃນປັຈຈຸບັນ ເມື່ອມີການສ້າງເຂື່ອນເຮັດໃຫ້ທຸກ ທຸກກິນບາງສ່ວນຖືກນ້ຳຫຸ້ມ ຂ້າວບ້ານຈຶ່ງປະກອບອາຊີພາປລາ ທຳນາ ແລະທຸກ ໄວ້ ເນື່ອງຈາກບຣີເວທຸງທຸມບ້ານຕັ້ງຕຸຍມີປລາຊັກຊັມຈຶ່ງສົ່ງຜົນໃຫ້ຂ້າວບ້ານມີຣາຍ ໄດ້ສູງກວ່າທຸມບ້ານໂນນຫີນ ອຸ່ງໄວ້ກັບຕາມເນື່ອງຈາກບຣີເວທຸງທຸມບ້ານອອກພາຍຈາກ ທຸກທຸງທຸງ ຕ່າງຄົນຕ່າງອຸ່ງ ແລະບາງຄຸກຄາລກຶ່ງໄປອຸ່ງໃນເຣີນແພ ເຮັດໃຫ້ ການຮວມກຸ່ມເພື່ອພັດທະນາທຸມບ້ານນ້ອຍ ສ່ວນການຕິດຕໍ່ກັບສັງຄມກາຍນອກ ມີ ຄົນຄົນລຽງ ທຸມບ້ານຕັ້ງຕຸຍໂຄລິຣມຸ່ງຜັງແມ່ນ້ຳ ຫ່າງຈາກອຳເກວ 24 ກິໂລເມຕຣ ແລະຫ່າງຈາກຈັງຫວັດ 76 ກິໂລເມຕຣ ກາຍໃນທຸມບ້ານຂດເຈາະບາດາລໄດ້ ຈຶ່ງມີນ້ຳ ດື່ມ ນ້ຳໃຊ້ທຸກທຸງປີ ເພິ່ງຈະມີໄຟຟ້າໃຊ້ເມື່ອເດືອນສິງຫາຄມ 2531 ຈາກສຳພາດ ດັ່ງກ່າວ ເຮັດໃຫ້ບໍ່ໄດ້ຮັບການນິເສດ ຕຽວເຢັຍມຈາກເຈົ້ານ້ຳທຸງທຸງຕະໂກຣແລະ ຈັງຫວັດ ທັງຍັງມີສຳພາດວ່າຄົນບໍ່ເອົາອຳນວຍຕໍ່ການພັດທະນາດ້ານການສຶກສາເທົ່າທີ່ຄວນ ແມ່ທາງໂຮງເຣີນຈະປະຣາສັມພັນອັນແລະກະຕຸ້ນໃຫ້ຜູ້ປະກອບສັງລຸກທຸກເຂົ້າເຣີນຕໍ່ ໃນຣະດັບສັງ ແຕ່ກັບປະສົບຜົນສຳເລັດບໍ່ມາກັບ ຈຶ່ງເປັນສາເຫດໜຶ່ງເຮັດໃຫ້ຮູ້ ສ່ວນໃຫຍ່ມີຄວາມກະຕືອຣ້ານໃນການສອນນ້ອຍ ບໍ່ມີການສອນສົມເສີມທັງໃນແລະ

นอกเวลาเรียน

จากสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ คือ อัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาต่ำ ผู้ปกครองให้ความสนใจด้านการเรียนของลูกหลานน้อย โรงเรียนไม่ได้รับการนี้เทศรวจเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดและอำเภอ ตลอดจนความห่างไกลจากตัวเมืองของชุมชน ทำให้ครูทั้งสองโรงเรียน มีแนวคิดที่คล้ายๆ กันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ควรเอาจริงเอาจังมากนัก ควรช่วยให้นักเรียนทุกคนจบออกไปช่วยผู้ปกครองทำมาหากิน เพราะการให้นักเรียนตกชั้นไม่ได้ทำให้นักเรียนเหล่านั้นเรียนดีขึ้นเลย ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าว ส่งผลต่อการเรียนการสอนคือ

1) ในบางกลุ่มประสบการณ์ ครมก็จะถือว่า นักเรียนเคยทำที่บ้านแล้ว ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องสอนอีก ปล่อยให้ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติเอง เช่น งานบ้าน งานเกษตร

2) ถ้าจะพิจารณาเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ ไม่น้อยกว่า 200 วัน หรือ 1000-1200 ชั่วโมง/ปีการศึกษา แต่เมื่อวิเคราะห์เวลาที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว นับว่าไม่ถึงเกณฑ์ดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากครูคนหนึ่งๆ ต้องสอนประจำชั้น หรือทำงานพิเศษ หรือบางที่ต้องดูแลห้องเรียนข้างเคียง หรือไปราชการ ฯลฯ ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการจัดประสบการณ์จากครูอย่างเต็มที่ อันส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การที่นักเรียนส่วนใหญ่ของทั้งสองโรงเรียน ไม่ได้ศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทำให้คณะครูมีแนวคิดคล้ายๆ กันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ควรจะเอาจริงเอาจังมากนัก ควรช่วยเหลือให้นักเรียนทุกคนจบออกไปช่วยผู้ปกครองทำมาหากิน แม้ว่าจะมีระดับผลการเรียนต่ำมากก็ตาม